

***OS CRUCEIROS DA TERRA CHÁ. ALGUNHAS TIPOLOXÍAS DOS
CRUCEIROS, CRISTOS E CRUCES DE ABADÍN.***

AUTORES: FERNANDO ARRIBAS ARIAS.

JOSÉ MANUEL BLANCO PRADO.

MARIO SAAVEDRA PÉREZ

REFERENCIA ESENCIAL:

Libro ***CATÁLOGO DE CRUCEIROS DA TERRA CHÁ. CRUCEIROS,
CRISTOS, CRUCES E ESMOLEIROS DE ABADÍN.*** Sada (A Coruña): Ed. do Castro,
2007. Autoría.: **FERNANDO ARRIBAS ARIAS, JOSÉ MANUEL BLANCO
PRADO E MARIO SAAVEDRA PÉREZ.**

I LIMIAR.

A nivel histórico, cómpre lembrar que coas excepcións *de Manuel Murguía, Bernardo Barreiro, Nicolas Tenorio, Pérez Ballesteros e Uxío Carré Aldao*, a intelectualidade galega de finais do XIX e comezos do XX, permaneceu indiferente diante da riqueza artística, relixiosa e etnográfica dos cruceiros. Por no recordar o artigo que no ano 1887 publicou no xornal madrileño “El Imparcial”, dona *Emilia Pardo Bazán* e no que consideraba as cruces de pedra, os cruceiros e os petos de ánimas, meros “fétiches” que ofendían a fina sensibilidade relixiosa da señora condesa.

Castelao, na súa obra “As cruces de pedra na Bretaña”, de 1930, manifesta o seguinte: “*Na Bretaña, como na Galiza, os cruceiros van derrubándose a oito, sen seres estudados tansiquera. Os cruceiros serviron de fondo escenográfico a léndas e contos enxebres; pero foron dispreziados polos cabezaleiros da nosa cultura. Arredados da materia arqueolóxica e folklórica, chegaron ós nosos días co creto artístico, e aínda relixioso, mingoado de todo*”. Polo tanto, *Fernando Arribas Arias, José Manuel Blanco Prado e Mario Saavedra Pérez*, están a traballar, precisamente, para combatir todo o que Castelao denunciou. Desta maneira, o traballo que estes investigadores veñen facendo desde hai varios anos é buscar, rebuscar, situar, fotografar, estudar e catalogar estes elementos artísticos da Terra Chá para ensinarnos ónde temos parte no noso patrimonio cultural e cómo é ese patrimonio. Ademais, estes investigadores pretenden con este labor evitar a destrución, expolio e desaparición dos cruceiros unha das asignaturas pendentes desta sociedade, que nos tocóu vivir.

Finalmente, os devanditos investigadores tamén están a traballar no estudo e catalogación dos cruceiros chairegos como admiración, homenaxe e recoñecemento á dinastía dos Carboeira. Unha familia de canteiros que, durante cinco xeracións, encheron a comarca de Vilalba, e unha grande parede da Terra Chá lucense, desas cruces, que hoxe nos resultan indispensables para coñecer a nosa propia historia.

Extracto do “Prólogo” realizado por Ernesto. S. Pombo¹ para o Libro “*Catálogo de Cruceiros da Terra Chá. Cruceiros, Cristos, Cruces e Esmoleiros de Abadín*” (Lugo).

¹ No ano 2007 era Xornalista. Director de Opinión de la “Voz de Galicia”

II. INTRODUCCIÓN.

O municipio de Abadín amosa un total de 167 elementos artísticos, referidos a cruceiros, cristos, cruces e esmoleiros. Polo que respecta aos cruceiros, a maioría deles responden á mesma tipoloxía dos existentes na Terra Chá. Saen fóra deste arquetipo os cruceiros da Roxoa (Castromaior) e o da Veiga da Ponte (Montouto), probables obras de canteiros foráneos desta comarca. Destaca especialmente este último, pois presenta un fuste ornamentado en dúas das súas caras onde, ademais dos relevos dos instrumentos da paixón habituais, podemos ver outros menos frecuentes como un corazón, unha pola, un rostro humano etc. Case todos os cruceiros de Abadín son dos séculos XIX e XX, se ben tgres deles pertencen ao XVIII. Trátase do cruceiro dos Prados e do Paxariño (os dous na parroquia de Fanoi) datados respectivamente en 1797 e 1783, se ben o máis antigo é o da Fonte da Nosa Señora (Montouto), obra do ano 1750.

Con respecto aos cristos, o máis antigo, dos que posúen data, é o que recibe o nome de Cristo da Horta (Abeledo) do ano 1841. Tamén, é relevante o Cristo do Cuco (Fraiás), colocado no ano 1879 polos pais do neno Franco Vidal, que finou á temperá idade de cinco anos.

En canto as cruces un bo número indican a data da súa construción, o que nos permite establecer paralelismos con outras semellantes e das que descoñecemos este dato. Así, en Labrada encontramos a máis vella de todas elas. Trátase da Cruz dos Veiguellos, construída no ano 1826, século ao que pertencen a maioría das cruces existentes neste municipio.

Neste municipio sinalamos tamén tres esmoleiros xa que, ademais de estar coroados por cruces, son os únicos exemplos existentes nesta comunidade e desexamos que a súa inclusión sirva para garantir a súa conservación.

III. ALGÚNS TRAZOS HISTÓRICOS E XEOGRÁFICOS DO CONCELLO DE ABADÍN

Abadín é un municipio lucense cunha superficie de 196 km², que está integrado na Comarca da Terra Chá ². A súa superficie supón o 1,99% da provincia e o 10,75% da comarca chairega. Está situado no Nordeste de Galicia; no Norte da provincia de Lugo; e na parte nororiental da Terra Chá. Limita ao Norte cos municipios de Alfoz e O Valadouro; ao Sur, co de Cospeito; ao Leste, cos de Mondoñedo e A Pastoriza; e a W., cos de Muras e Vilalba. Pertence ao partido xudicial de Mondoñedo, e amosa relevantes contrastes topográficos entre o sector da penillanura (500 metros) e os macizos montañosos do Xistral e o Cordal de Neda ³. Pola súa situación xeográfica, o clima presenta invernos chuviosos e fríos, e verans secos mais con temperaturas medias non moi altas – media anual: 10,2º C. A nivel humano, a poboación aumentou dun xeito moderado dende comezos do século XX ata o ano 1950 debido as altas taxas de crecemento natural. No obstante, dende esta data iniciouse unha regresión demográfica debido ao éxodo rural e a unha baixa natalidade, o que deu lugar a unha estrutura da poboación avellentada ⁴. No intre actual, segundo o I.G.E. (Institución Galega de Estadística) do ano 2019 o municipio posúe unha poboación de 2367 habitantes (1157 homes, e 1210 mulleres) distribuídos nas seguintes parroquias: Abadín (Santa María); Abeledo (Santa María); Aldixe (San Pedro); Baroncelle (Santiago); Cabaneiro (San Bartolomeu); Candia (San Pedro); Castromaio (San Xoán); Corvite (San Pedro); Fanoi (Sta. Maria Madanela); Fraiás (San Pedro); Galgao (San Martiño); Goás, As (San Pedro); Graña de Vilarente, A (Sta. María Madanela); Labrada (San Pedro); Moncelos (Santiago); Montouto (Santa María); Quende (Santiago); Romariz (San Xoán); Seivane de Vilarente (San Xoán). Este municipio comunícase co exterior por medio das seguintes estradas: a N-634 (San Sebastián-Santiago de Compostela) e as estradas provinciais LU-133 e LU-

² É unha comarca galega situada na zona norte e interior da provincia de Lugo. A máis extensa de Galicia con 1822,75 km². Segundo o I.G.E. do ano 2019 tiña 39.935 habitantes. A ela pertencen os concellos de Abadín, Begonte, Castro de Rei, Cospeito, Guitiriz, Muras, A Pastoriza, Vilalba, e Xermade, sendo a súa capital Vilalba. O poeta Manuel María adicoulle á comarca o poemario *Terra Chá*, onde fala das súas terras e as súas xentes.

³ CAEIRO GONZÁLEZ, Eugenio.: *Galicia, pueblo a pueblo*, La Voz de Galicia. Xunta de Galicia, 1993, páxs. 7-8.

⁴ EQUIPO “IR INDO” (GUZMÁN LÓPEZ, Cristina; IGLESIAS PÉREZ, Montserrat; MIRAMONTES CARBALLADA, Ángel...). *Galicia en Comarcas: Terra Chá e Meira*. La Voz de Galicia. Ed. Ir Indo, t. 25, Vigo, 2005, pág. 88.

113; nos últimos anos, comezou a funcionar a A-8 (Autovía do Cantábrico), que eliminou algúns problemas de seguridade vial polos frecuentes cruces peatonais, que se realizaban no centro da vila de Abadín.

Dende unha óptica histórica, as orixes deste concello estiveron relacionadas coas antigas construcións paleolíticas e neolíticas como o testemuñan os achados paleolíticos de Labrada, ou o dolmen megalítico de Romariz. Non embargantes, o período castrexo reflectido nos castros de Abeledo, Fanoi, Fraiás, Moncelos e Romariz, foi posiblemente o que exerceu unha maior influencia neste ámbito territorial. Na Idade Media estas terras foron o resultado dunha xurisdicción formada polos señoríos de Baroncelle, Costas de Monte e Vilarente. Posteriormente, Aymerico, abade do mosteiro de Meira, concedeu a finais do ano 1254 unha Carta-Pueblo en beneficio dos 54 poboadores da granxa de Vilarente, orixe do actual municipio. Logo, o Cabildo de Mondoñedo vendeu o Coto de Abadín á familia dos Luaces no ano 1562, quenes mantiveron os seus dereitos ata a súa derogación pola Constitución de 1812. A partir deste ano constituíuse este concello, que permaneceu invariable nos seus límites dende o ano 1845.

A nivel económico, o sector agropecuario é a principal rama de actividade para o emprego da poboación. Neste sector cómpre salientar a cabana bovina láctea nas zonas de chaira, e a carnica na montaña, onde as reses viven libremente. Con respecto á industria é mester sinalar a empresa Lácteos Lorán, S.L., que se adica á produción de queixos, mantequilla, e outros derivados de tipo lácteo. Finalmente, os servizos públicos teñen pouca transcendencia.

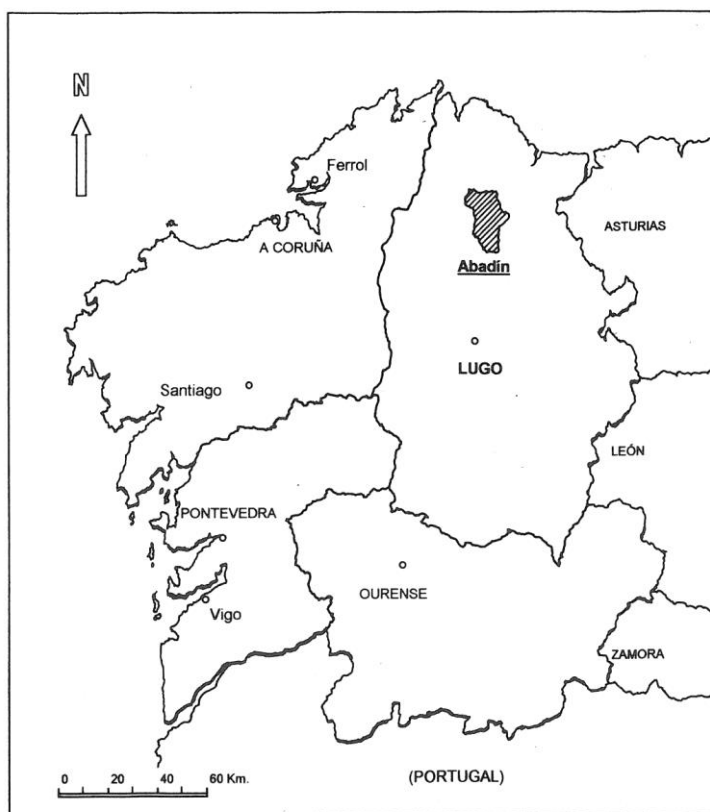
IV. RELACIÓN DE CRISTOS, CRUCEIROS, CRUCES E ESMOLEIROS DO CONCELLO DE ABADÍN.

RELACIÓN DE CRISTOS, CRUCEIROS, CRUCES E ESMOLEIROS DO MUNICIPIO DE ABADÍN				
PARROQUIAS	CRISTOS	CRUCEIROS	CRUCES	ESMOLEIROS
ABADÍN	1	2	1	1
ABELEDÓ	4	4	5	2
ALDIXE	1	2	2	
BARONCELLE		3	1	
CABANEIRO	1	2	1	
CANDIA		1	1	
CASTROMAIOR	1	2		
CORVITE		2	1	
FANOI	1	5	7	
FRAIÁS	2	1	3	
GALGAO	1	1	4	
AS GOÁS		1	8	
A GRAÑA		5	3	
LABRADA	5	4	23	
MONCELOS		5	5	
MONTOUTO	1	5	8	
QUENDE		2	5	
ROMARIZ	5	4	5	
SEIVANE DE VILARENTE	2	4	1	

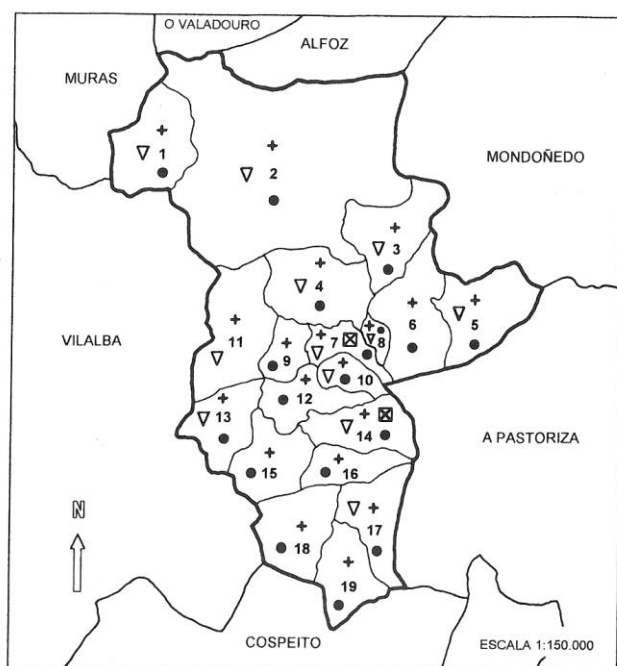
RELACIÓN DE CRISTOS, CRUCEIROS, CRUCES DESAPARECIDOS DO MUNICIPIO DE ABADÍN				
PARROQUIAS	CRISTOS	CRUCEIROS	CRUCES	ESMOLEIROS
ABADÍN	1			
ABELEDÓ			1	
ALDIXE	1		4	
BARONCELLE	1		3	
CABANEIRO				
CANDIA		1		
CASTROMAIOR				
CORVITE			1	
FANOI	2		1	
FRAIÁS				
GALGAO			1	
AS GOÁS				
A GRAÑA			3	
LABRADA	5		2	
MONCELOS			1	
MONTOUTO	2	1	3	
QUENDE	3		1	
ROMARIZ			1	
SEIVANE DE VILARENTE			1	

V. MAPAS DE LOCALIZACIÓN DO MUNICIPIO DE ABADÍN.

**LOCALIZACIÓN XEOGRÁFICA
DO CONCELLO DE ABADÍN**

CONCELLO DE ABADÍN

SIMBOLOXÍA

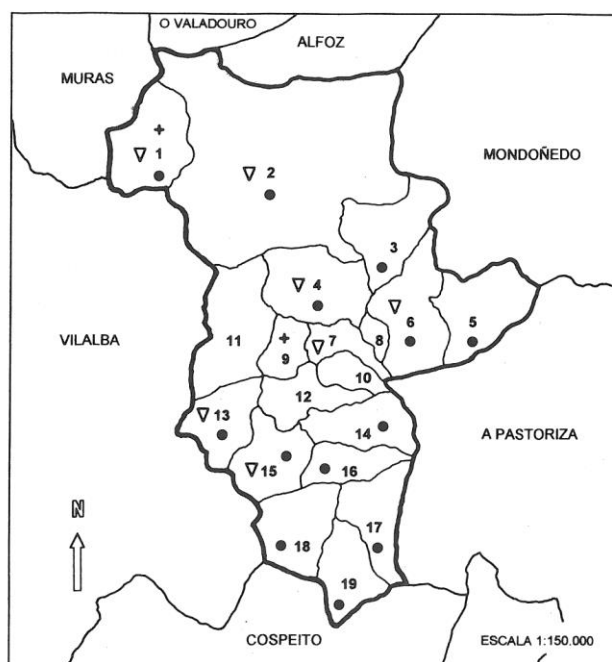
+	CRUCEIROS	⊠	ESMOLEIROS
▽	CRISTOS		
●	CRUCES		

LOCALIZACIÓN NUMÉRICA DAS PARROQUIAS

1	MONTOUTO	11	CASTROMAIOR
2	LABRADA	12	AS GOÁS
3	ROMARIZ	13	ALDIXE
4	FANOI	14	ABELEDÓ
5	GALGÃO	15	BARONCELLE
6	QUENDE	16	CORVITE
7	ABADÍN	17	VILARENTE
8	FRAIÁS	18	MONCELOS
9	CANDIA	19	A GRAÑA
10	CABANEIRO		

CONCELLO DE ABADÍN

CRUCEIROS, CRISTOS E CRUCES DESAPARECIDOS

SIMBOLOXÍA

- ✚ CRUCEIROS
- ▽ CRISTOS
- CRUCES

LOCALIZACIÓN NUMÉRICA DAS PARROQUIAS

1 MONTOUTO	11 CASTROMAIOR
2 LABRADA	12 AS GOÁS
3 ROMARIZ	13 ALDIXE
4 FANOI	14 ABELEDO
5 GALGAO	15 BARONCELLE
6 QUENDE	16 CORVITE
7 ABADÍN	17 VILARENTE
8 FRAÍAS	18 MONCELOS
9 CANDIA	19 A GRAÑA
10 CABANEIRO	

VI. ALGUNHAS TIPOLOXÍAS DOS CRISTOS, CRUCEIROS E CRUCES DO MUNICIPIO DE ABADÍN.

1. SITUACIÓN DOS CRUCEIROS, CRISTOS E CRUCES.

1.1. NUN CRUZAMENTO DE VIARIOS (*Camiños, estradas, pistas*).

Cristo do Cuco (Abadín) (**FOTO 1**) . Cruceiro da pista de Fraiás (Abadín) (**FOTO 2**). Peto de ánimas de Sabugos (Abeledo) (**FOTO 3**). Cruceiro da Corda ou do Manueliño (Abeledo). Cristo do Fidalgo ou do Rego do Prado (Abeledo). Cruz da Nosa Señora (Abeledo). Cristo de Verdes (Aldixe) (**FOTO 4**). Cruceiro do Pedro (Baroncelle). Cruceiro do Castiñeiro (Baroncelle) (**FOTO 5**) . Cruceiro da Picheira (Cabaneiro) (**FOTO 6**). Cruceiro do Espiño do Cal (Corvite). Cruceiro do Campo da igrexa (Fanoi). Cruz da Güela / Goela (Fanoi). Cruz da “Casa da Fonte” ou de Casavella (Fanoi). Cruz da capela (Fraiás). Cruz dos Liñares (Galgao). Cruz do Benito (Galgao). Cruz do Guillermo (As Goás). Cruceiro de Vilar Grande (A Graña). Cruceiro da Penela (A Graña). Cruceiro de Vilar de Nuño (A Graña). Cruz de ferro do Pichoco (Labrada). Cruz do Pichoco de Abaixo (Labrada). Cristo torto (Labrada). Cruz do fondo da vila (Labrada). Cruz de Blanco (Labrada). Cruz ou Cristo do Nelo ou de Sisadle (Labrada). Cruceiro de Antonio Puente (Moncelos) (**FOTO 7**). Cruz da Inquisición ou de Formariz (Moncelos). Cruz do Almindadoiro (Montouto). Cristo do Bouso (Romariz). Cristo de Lama Grande (Romariz). Cruceiro dos Currás (Romariz). Cruceiro da Pedrosa (Seivane de Vilarente). Cruceiro do Pereiro (Seivane de Vilarente). Cruz de Argán (Seivane de Vilarente).

1.2. AO CARÓN DUN VIARIO (*Camiño, pista, estradas*).

Peto de ánimas de San. Antón (Abadín). Cruz de Eduardo Oseira Bouza (Abadín). Cruceiro da Vesada (Abeledo) (**FOTO 8**). Peto de ánimas da Vesada (Abeledo). Cruceiro do Porto da Torre (Abeledo). Cruz dos Caxigos (Abeledo). Cruceiro do cemiterio (Aldixe). Cruceiro de Gaúte (Baroncelle) (**FOTO 9**). Cristo dos Currás (Cabaneiro) (**FOTO 10**). Cruceiro da Picheira (Cabaneiro). Cruceiro da Roxoa (Castromaior) (**FOTO 11**). Cruceiro dos Prados (Fanoi) (**FOTO 12**). Cruceiro do Paxariño (Fanoi). Cruz de Lidín (Fanoi). Cristo do Rego do Cal ou da Fonte (Galgao). Cruceiro do Vilar (As Goás). Cruz de ferro ou do Bailón (As Goás). Cruz de Xabariz (A Graña). Cruz de Paseniña (Labrada). Cruceiro de fóra do adro (Labrada). Cristo do Chao do Outeiro (Labrada). Cruz grande da “Casa de García” (Labrada). Cruz pequena da “Casa de García” (Labrada). Cruz de Camba (Labrada). Cruz da presa da auga ou de Herbellás (Labrada). Cruz do Camiño Chao (Labrada). Cruz do Coto de Abaixo (Labrada) (**FOTO 13**). Cruz de Camba ou das Carballas (Labrada). Cruz da Misión (Moncelos) (**FOTO 14**). Cruz das Veiguiñas (Moncelos). Cruceiro das Veiguiñas (Moncelos) (**FOTO 15**). Cruceiro do Carregal ou do Cendán (Moncelos) (**FOTO 16**). Cruceiro da Ribela (119) (Moncelos). Cruceiro da Serra ou da “Casa da Fardana” (Montouto). Cruceiro da Veiga da Ponte

(Montouto). Cruz da tía Rosa (Montouto). Cruz do Coto de Abaixo (Montouto). Cruz do Coto de Arriba (Montouto). Cristo da Laxe (Montouto). Cruz das Leiras de Abaixo (Montouto). Cruceiro do Rego Cavado (Montouto). Cruceiro da Fonte da Nosa Señora (Montouto). Cruceiro da Arca (Montouto). Cruz do Concello (Romariz). Cruz do prado do Rego (Romariz). Cruz do Porto Muíño ou do prado da Raña (Romariz). Cristo do Chao da Carreira (Romariz). Cruz da Pateira (Romariz). Cruceiro da Valiña (Romariz). Cruceiro do Rafael (Romariz). Cristo da igrexa (Seivane de Vilarente).

1.3. NOS ADROS DAS IGREXAS.

Cruceiro da igrexa (Abadín). Cristo da capela de San Antón (Abeledo) **(FOTO 17)**. Cruceiro do adro da igrexa (Abeledo) **(FOTO 18)**. Cruz de ferro (Aldixe). Cruceiro do adro da igrexa (Cabaneiro). Cruceiro do adro da igrexa (Corvite). Cruceiro do adro da igrexa (I) (Fanoi) **(FOTO 19)**. Cruceiro do adro da igrexa (II) (Fanoi) **(FOTO 20)**. Cruceiro do adro da igrexa (Galgao) **(21)**. Cruz do testero da igrexa (As Goás). Cruceiro do adro da igrexa (Labrada) **(FOTO 22)**. Cruceiro da igrexa (Quende). Cruceiro do adro da igrexa (Romariz) **(FOTO 23)**. Cristo da capela de Santa Margarida (Seivane de Vilarente).

1.4. NO INTERIOR DUNHA PROPIEDAD.

Cristo do Cal ou dos Sinais (Abadín) **(FOTO 24)**. Cruceiro do Seixo (Abadín). Cruz do Cuco (Abadín). Cruz do Maxín (Abeledo). Cristo da Horta de Lamas (Abeledo). Cruz do lugar da Serra ou de Foxacos (Abeledo). Cruz do Civil (Abeledo). Cruz da Regoña (Aldixe) **(FOTO 25)**. Cruz de Antonio Seijo (Cabaneiro). Cruceiro de Rozavella (Candia). Cruceiro de Prim (Castromaior). Cruz de Casás (Corvite). Cruceiro do Campo da igrexa (Fanoi). Cruz de Casas Novas (Fanoi). Cruz das Laguceiras (Fanoi). Cruz da “Casa da Fonte” ou de Casavella (Fanoi). Cristo do Curro dos Cristos (Fraiás). Cruz do Curro dos Cristos (Fraiás). Cruz do Benito (Galgao). Cruz dos Aloxos (Galgao). Cruz da “Casa de Ramos” (Gaúte). Cruceiro de Vilar de Nuño (A Graña). Cruceiro do Pazo da Cernada (I) (A Graña). Cruceiro do Pazo da Cernada (II) (A Graña). Cruz do Campo do Escairo (Labrada). Cristo do Cordal (Labrada). Cruz do Campo do Prado (Labrada). Cruz grande da “Casa de García” (Labrada). Cruz pequena da “Casa de García” (Labrada). Cruz de Camba (Labrada). Cruz da “Casa de Mariano” (I) (Labrada). Cruz da “Casa de Mariano” (II) (Labrada). Cruz da presa da auga ou de Herbellás (Labrada). Cruz do Rego da Poza (Labrada). Cruz do Cruceiro (Labrada). Cruz de Camba ou das Carballas (Labrada). Cruz do fondo da vila (Labrada). Cristo da capela ou da fonte da capela (Labrada). Cruz da “Casa dos Veiguelos” (Labrada). Cristo da Pradella (Labrada). Cruz do Enrique (Labrada). Cruz da “Casa de Florencio” (Moncelos). Cruceiro do Valado (Moncelos) **(FOTO 26)**. Cruz da Ponte Ferreiros (Montouto). Cruceiro da Veiga da Ponte (Montouto). Cruz do Coto de Abaixo (Montouto). Cristo da Laxe (Montouto). Cruz das Leiras de Abaixo (Montouto). Cruceiro do Rego Cavado (Montouto). Cruz da Campaneira (Quende). Cruz da Santa Cruz (Quende). Cruz do Campo (Quende). Cruz dos Titos (Quende). Cruz do Romeu (Quende). Cruz do Concello (Romariz). Cruz do prado do Rego (Romariz). Cristo de Antonio Rico. Cruceiro da Evarista (Seivane de Vilarente) **(FOTO 27)**.

1.5. A CARÓN DO ANTIGO CAMIÑO REAL.

Cruceiro do Xoán (Labrada). Cruz do Cruceiro (Labrada). Cruceiro da “Casa do Xacobe” (Labrada). Cristo da capela ou da fonte da capela (Labrada). Cruz da Cabana Pallaza (Montouto). Cristo do Arrieiro (Romariz).

1.6. EN VILAS.

Cruceiro da Escola de Gontán (Quende) (**FOTO 28**).

1.7. AO CARÓN E NO INTERIOR DUN CEMITERIO.

Cruz do cemiterio (Baroncelle). Cruz do cemiterio (Candia). Cristo do cemiterio (Castromaior). Cristo do cemiterio (Fanoi). Cruz do cemiterio (Galgao). Cruz do cemiterio (As Goás). Cruz de xisto do cemiterio (As Goás). Cruz de granito do cemiterio (As Goás). Cruz do cemiterio (I) (Labrada). Cruz do Cemiterio (II) (Labrada). Cruz do cemiterio (Montouto). Cruz do cemiterio (Romariz).

1.8. AO CARÓN E PRETO DUNHA ERMIDA E CAPELA.

Cruz da capela (Fraiás).

1.9. DERRUBADA NO CHAN OU NUNHA SILVEIRA.

Cruz da Ponte das Goás (As Goás).

2. PROPIEDADE DOS CRUCEIROS, CRISTOS E CRUCES.

2.1. PÚBLICA.

Cruceiro da igrexa (Abadín). Cristo da capela de San Antón (Abeledo). Cruceiro do adro da igrexa (Abeledo). Cruz da Nosa Señora (Abeledo). Cruceiro do cemiterio (Baroncelle). Cristo dos Currás (Cabaneiro). Cruceiro do adro da igrexa (Cabaneiro). Cruceiro da Picheira (Cabaneiro). Cruz do cemiterio (Candia). Cristo do cemiterio (Castromaior). Cruceiro do adro da igrexa (Corvite). Cruceiro do adro da igrexa (I) (Fanoi). Cruceiro do adro da igrexa (I) (Fanoi). Cruceiro do Paxariño (Fanoi). Cruz da Güela (Fanoi). Cristo do cemiterio (Fanoi). Cruz da capela (Fraiás). Cruceiro do adro da

igreja (Galgao). Cruz do cemeterio (As Goás). Cruz da Ponte das Goás (As Goás). Cruceiro de Vilar de Nuño (A Graña). Cruz de Xabarin (A Graña). Cruz do cemeterio (I) (Labrada). Cruz do cemeterio (II) (Labrada). Cruz do Rego da Poza (Labrada).

2.2. PRIVADA.

Cruz de Eduardo Oseira Bouza (Abadín). Cristo do Cal ou dos Sinais (Abadín). Cruceiro do Seixo (Abadín). Cristo do Cuco (Abadín). Cruz do Cuco (Abadín). Cruceiro da Vesada (Abeledo). Peto de ánimas da Vesada (Abeledo). Cruceiro da Corda ou do Manueliño (Abeledo). Cristo do Fidalgo ou do Rego do Prado (Abeledo). Cruz do Maxín (Abeledo). Cristo da Horta de Lamas (Abeledo). Cruceiro do Porto da Torre (Abeledo). Cruz dos Caxigos (Abeledo). Cruz do lugar da Serra ou de Foxacos (Abeledo). Cruz de ferro (Aldixe). Cruceiro do Pedro (Baroncelle). Cruceiro de Gaúte (Baroncelle). Cruceiro do Castiñeiro (Baroncelle). Cruz de Antonio Seijo (Cabaneiro). Cruceiro de Rozavella (Candia). Cruceiro de Prim (Castromaior). Cruceiro da Roxoa (Castromaior). Cruceiro do Espiño do Cal (Corvite). Cruz de Casás (Corvite). Cruceiro dos Prados (Fanoi). Cruceiro do Campo da igrexa (Fanoi). Cruz da “Casa da Fonte” ou de Casavella (Fanoi). Cristo do Curro dos Cristos (Fraiás). Cruz dos Liñares (Galgao). Cruz do Benito (Galgao). Cruceiro do Vilar (As Goás). Cruz do Guillermo (As Goás). Cruz de ferro ou do Baión (As Goás). Cruz da “Casa de Ramos” (As Goás). Cruceiro de Vilar Grande (A Graña). Cruceiro da Penela (A Graña). Cruceiro do Pazo da Cernada (I) (A Graña). Cruceiro do Pazo da Cernada (II) (A Graña). Cruz do Campo do Escairo (Labrada). Cruz de Paseniña (Labrada). Cristo do Cordal (Labrada). Cruceiro de fora do adro (Labrada). Cruz do Campo do Prado (Labrada). Cruz grande da “Casa de García” (Labrada). Cruz pequena da “Casa de García” (Labrada). Cruz de Camba (Labrada). Cruz da “Casa de Mariano” (I) (Labrada). Cruz da “Casa de Mariano” (II) (Labrada).

3. MANIFESTACIÓNS ARTÍSTICAS QUE AMOSAN UN ELEMENTO OU MÁIS DETERIORADOS OU DESTRUÍDOS.

Cruceiro da pista de Fraiás (Abadín). Cruz da Nosa Señora (Abeledo). Cruceiro do Porto da Torre (Abeledo). Cristo dos Currás (Cabaneiro). Cruceiro do Paxariño (Fanoi). Cruz de Lidín (Fanoi). Cruz do Benito (Galgao). Cruz dos Aloxos (Galgao). Cruz da Ponte das Goás (As Goás). Cruz de xisto do cemeterio (As Goás). Cruceiro de Vilar Grande (A Graña). Cruceiro da Penela (A Graña). Cruceiro de Vilar de Nuño (A Graña). Cruz de ferro do Pichoco (Labrada). Cristo do Cordal (Labrada). Cruceiro de fóra do adro (Labrada). Cristo do Chao do Outeiro (Labrada). Cruz do Campo do Prado (Labrada). Cruz do Rego da Poza (Labrada). Cruz de Blanco (Labrada). Cruceiro da Ribela (Moncelos). Cruz do Coto de Arriba (Montouto). Cruceiro do Rego Cavado (Montouto). Cruceiro da Fonte da Nosa Señora (Montouto). Cruz do cemeterio (Montouto). Cruceiro da Arca (Montto). Cruceiro da igrexa (Quende). Cruz da Campaneira (Quende). Cruz do Campo (Quende). Cristo do Arrieiro (Romariz). Cristo de Lama Grande (Romariz). Cruceiro do adro da igrexa (Romariz). Cruz da Pateira (Romariz). Cruceiro da Pedrosa (Seivane de Vilarente). Cruceiro da Evarista (Seivane de Vilarente). Cristo da igrexa (Seivane de Vilarente). Cristo da capela de Santa Margarida (Seivane de Vilarente).

4. MONUMENTOS RESTAURADOS PARCIAL OU TOTALMENTE.

Cruceiro de Vilar Grande (A Graña). Cruz de Xabariz (A Graña). Cruceiro do Xoán (Labrada). Cristo do torto (Labrada). Cruz pequena da “Casa de García” (Labrada).

5. CAMBIO DE LUGAR DALGÚNS CRUCEIROS.

Cruceiro do Seixo (Abadín). Cruz do lugar da Serra ou de Foxacos (Abeledo). Cruceiro do cemiterio (Aldixe). Cruz da Regoña (Aldixe). Cruz de Antonio Seijo (Cabaneiro). Cruz do cemiterio (Candia). Cruceiro do adro da igrexa (Corvite). Cruz de Casás (Corvite). Cruceiro dos Prados (Fanoi). Cruz das Laguceiras (Fanoi). Cruz de Xabariz (A Graña). Cruz pequena da “Casa de García” (Labrada). Cristo da capela ou da fonte da capela (Labrada). Cristo da Laxe (Montouto).

6. ELEMENTOS ARTÍSTICOS DOS CRUCEIROS, CRISTOS E CRUCES.

6.1. PLATAFORMA.

6.1.1. COMPOSICIÓN.

*** CUN PLINTO.**

Cristo do Fidalgo ou do Rego do Prado (Abeledo). Cruz da Nosa Señora (Abeledo). Cruz dos Caxigos (Abeledo). Cristo dos Currás (Cabaneiro). Cruceiro do Espiño do Cal (Corvite). Cruceiro do Campo da igrexa (Fanoi). Cruceiro do adro da igrexa (I) (Fanoi). Cruceiro do Paxariño (Fanoi). Cruz da capela (Fraiás). Cristo do Curro dos Cristos (Fraiás). Cruz dos Liñares (Galgao). Cristo do Rego do Cal ou da Fonte (Galgao). Cruz do Benito (Galgao). Cruz dos Aloxos (Galgao). Cruceiro de Vilar Grande (A Graña). Cruz de Xabariz (A Graña). Cruz de ferro do Pichoco (Labrada). Cruz do Pichoco de Abaixo (Labrada). Cristo do Cordal (Labrada). Cristo do Chao do Outeiro (Labrada). Cruz do Camiño Chao (Labrada). Cruz das Veiguiñas (Moncelos). Cruceiro do Valado (Moncelos). Cruceiro do Carregal ou do Cendán (Moncelos) **(FOTO 16)**. Cruz da “Casa de Florencio” (Moncelos). Cruz da Ponte Ferreiros (Montouto). Cruz da tía Rosa (Montouto). Cruceiro da igrexa (Quende). Cruz do Campo (Quende). Cristo do Bouso (Romariz). Cristo do Arrieiro (Romariz). Cruceiro do Rafael (Romariz). Cruceiro da Evarista (Seivane de Vilarente).

*** CON DOUS PLINTOS.**

Cristo da Horta da Lamas (Abeledo). Cruceiro dos Currás (Romariz).

A. INSCRICIÓN NO PLINTO.

Cruz de ferro do Pichoco (Labrada).

*** DUN CHANZO.**

Cruceiro da pista de Fraiás (Abadín). Cruceiro da Vesada (Abeledo). Cruceiro da Corda ou do Manueliño (Abeledo). Cruz da Regoña (Aldixe). Cruceiro de Gaúte (Baroncelle). Cruceiro do Castiñeiro (Baroncelle). Cruceiro de Rozavella (Candia). Cruz de Casás (Corvite). Cruceiro do Vilar (As Goás). Cruz do Guillermo (As Goás).

*** DE DOUS CHANZOS.**

Cruceiro do Seixo (Abadín). Cristo do Cuco (Abadín). Cruceiro do adro da igrexa (Abeledo). Cruceiro do Porto da Torre (Abeledo). Cruceiro do adro da igrexa (Corvite). Cruceiro do adro da igrexa (II) (Fanoi). Cruceiro do adro da igrexa (Galgao) (**FOTO 21**). Cruceiro do adro da igrexa (Labrada). Cruceiro das Veiguiñas (Moncelos). Cruceiro da Fonte da Nosa Señora (Montouto). Cruceiro da igrexa (Quende). Cristo do Bousso (Romariz). Cristo do Chao da Carreira (Romariz). Cristo do Chao da Carreira (Romariz). Cruz da Pateira (Romariz). Cruceiro da “Casa de Carlos” (Seivane de Vilarente).

*** DE TRES CHANZOS.**

Cruz de Eduardo Oseira Bouza (Abadín). Cruceiro da igrexa (Abadín). Cruceiro do Pedro (Baroncelle). Cruceiro do adro da igrexa (Cabaneiro). Cruceiro da Picheira (Cabaneiro). Cruceiro da Roxoa (Castromaior). Cruceiro da Penela (A Graña). Cruceiro de Vilar de Nuño (A Graña). Cruceiro do Pazo da Cernada (I)(A Graña). Cruceiro do Pazo da Cernada (II) (A Graña). Cruceiro do Xoán (Labrada). Cruceiro do adro da igrexa (Romariz) (**FOTO 23**). Cruceiro da Pedrosa (Seivane de Vilarente). Cruceiro do Pereiro (Seivane de Vilarente).

*** DE CATRO CHANZOS.**

Cruceiro da Veiga da Ponte (Montouto).

*** DE CINCO CHANZOS.**

Cruz da Misión (Moncelos).

6.2. BASE.

6.2.1. FORMAS QUE AMOSA.

*** UN TRAMO DE FORMA PARALELEPÍPEDA E UN SEGUNDO TRONCOPIRAMIDAL.**

Cristo do Cuco (Abadín) **(FOTO 1)**. Cruceiro do adro da igrexa (Abeledo). Cruceiro da Corda ou do Manueliño (Abeledo). Cruceiro de Gaúte (Baroncelle). Cruceiro de Vilar Grande (A Graña). Cruceiro do adro da igrexa (Labrada). Cruz do Campo do Prado (Labrada). Cruceiro das Veiguiñas (Moncelos). Cruceiro da Pedrosa (Seivane de Vilarente). Cruceiro da Evarista (Seivane da Evarista).

*** UN TRAMO DE FORMA PARALELEPÍPEDA E UN SEGUNDO TRONCOPIRAMIDAL COAS ARESTAS SUPERIORES REDONDEADAS.**

Cruceiro da igrexa (Abadín). Cruceiro da Vesada (Abeledo) **(FOTO 8)**. Cruceiro da “Casa de Carlos” (Seivane de Vilarente).

*** UN TRAMO DE FORMA PARALELEPÍPEDA E UN SEGUNDO TRONCOPIRAMIDAL COAS CARAS E ARESTAS LIXEIRAMENTE CURVADAS.**

Cruceiro do adro da igrexa (Romariz).

*** DE FORMA TRONCOPIRAMIDAL.**

Cruceiro do Seixo (Abadín). Cruceiro da pista de Fraiás (Abadín). Cruz da Nosa Señora (Abeledo). Cruceiro do Porto da Torre (Abeledo). Cruz dos Caxigos (Abeledo). Cristo dos Currás (Cabaneiro). Cruceiro da Picheira (Cabaneiro). Cristo do cemiterio (Fanoi). Cruz de Lidín (Fanoi). Cruz do Campo do Escairo (Labrada). Cristo do Chao do Outeiro (Labrada). Cruceiro da “Casa do Xacobe” (Labrada). Cruz das Veiguiñas (Moncelos). Cruz das Leiras de Abaixo (Montouto). Cruz dos Titos (Quende). Cruz do Concello (Romariz). Cristo do Bouso (Romariz). Cruz do Prado do Rego (Romariz). Cristo de Lama Grande (Romariz). Cristo do Chao da Carreira (Romariz).

*** BASE MONOLÍTICA FORMADA POR DOUS ELEMENTOS SEPARADOS POR UNHA ESCOCIA: O INFERIO PARALELEPÍPEDO E O SUPERIOR TRONCOPIRAMIDAL COAS ARESTAS SUPERIORES REDONDEADAS.**

Cruceiro do adro da igrexa (II) (Fanoi) **(FOTO 20)**. Cruceiro do Carregal ou do Cendán (Moncelos). Cruceiro da Evarista (Seivane da Evarista).

*** DE FORMA CIRCULAR.**

Cruz dos Liñares (Galgao). Cristo Rego do Cal ou da Fonte (Galgao). Cruz do Almindadoiro (Montouto). Cruz da tía Rosa (Montouto). Cruz do Romeu (Quende).

*** BASE MONOLÍTICA, DE FORMA CIRCULAR UNIDA Á CRUZ POR MEDIO DUNHA PEZA TRONCOPIRAMIDAL.**

Cruz do Benito (Galgao).

*** BASE MONOLÍTICA, DE DOUS CORPOS SEPARADOS POR UNHA MOLDURA CÓNCAVA: O INFERIOR, DE FORMA PARALELEPÍPEDA E, O SUPERIOR, QUE AMOSA UN PRIMEIRO TRAMO RECTO E UN SEGUNDO CUNHA MOLDURA DE CUARTO DE BOCEL REMATADA NUN FILETE.**

Cruceiro do adro da igrexa (Galgao).

*** BASE MONOLÍTICA, FORMADA POR DOUS CORPOS PARALELEPÍPEDOS DE DIFERENTE TAMAÑO, MOSTRANDO O INFERIOR AS ARESTAS SUPERIORES ACHAFRANADAS.**

Cruceiro da Roxoa (Castromaior) (**FOTO 11**).

*** BASE MONOLÍTICA, CUN PRIMEIRO TRAMO PARALELEPÍPEDO E UN SEGUNDO TRONCOPIRAMIDAL, MOLDURADO CUNHA CIMA RECTA INVERTIDA.**

Cruz de Casás (Corvite).

*** BASE MONOLÍTICA, CUN PRIMEIRO TRAMO PARALELEPÍPEDO E UN SEGUNDO TENDENDO Á TRONCOPIRAMIDALIDADE CUN REBAIXE DE TALÓN OU CIMA REVERSA E UN BOCEL NAS ARESTAS SUPERIORES .**

Cristo da Horta de Lamas (Abeledo).

*** BASE CONSTITUÍDA POR DOUS CORPOS: O INFERIOR, DE CEMENTO, É DE FORMA PARALELEPÍPEDA E O SUPERIOR, GRANÍTICO, DE FORMA TRIANGULAR.**

Cristo de Verdes (Aldixe) (**FOTO 4**).

*** DE FORMA PARALELEPÍPEDA.**

Cristo do Cal ou dos Sinais (Abadín). Cristo do cemiterio (Castromaior). Cruceiro de Prim (Castromaior). Cruz do Pichoco de Abaixo (Labrada). Cruz do cemiterio (Montouto).

*** DE FORMA PARALELEPÍPEDA E COAS ARESTAS SUPERIORES REBAIXADAS.**

Cruz do Maxín (Abeledo). Cruz da Regoña (Aldixe). Cruceiro de Rozavella (Candia). Cruz da presa da auga ou de Herbellás (Labrada). Cruz da “Casa dos Veiguelos” (Labrada). Cruceiro da Fonte da Nosa Señora (Montouto). Cruz da Pateira (Romariz).

*** DE FORMA PARALELEPÍPEDA IRREGULAR.**

Cruz da Güela (Fanoi). Cruz das Laguceiras (Fanoi). Cruz da “Casa de Ramos” (As Goás). Cruz de ferro do Pichoco (Labrada). Cruz do Camiño Chao (Labrada). Cruz do Coto de Abaixo (Labrada). Cruz do Fondo da Vila (Labrada). Cruceiro do Rego Cavado (Montouto). Cruz da Campaneira (Quende).

***DE FORMA PARALELEPÍPEDA IRREGULAR E COAS ARESTAS SUPERIORES ACHAFRANADAS.**

Cruz da Cabana Pallaza (Montouto).

*** DE DOUS CORPOS PARALELEPÍPEDOS E COAS ARESTAS SUPERIORES ACHAFRANADAS.**

Cristo de Antonio Rico (Romariz).

*** BASE MONOLÍTICA, CUN PRIMEIRO TRAMO PARALELEPÍPEDO E UN SEGUNDO TENDENTE Á TRONCOPIRAMIDALIDADE CUN REBAIXE DE TALÓN OU CIMA REVERSA E UN BOCEL NAS ARESTAS SUPERIORES.**

Cristo da Horta de Lamas (Abeledo).

*** BASE CONSTITUÍDA POR DOUS CORPOS: O INFERIOR, DE CEMENTO, É DE FORMA PARALELEPÍPEDA, E O SUPERIOR, GRANÍTICO, DE FORMA TRIANGULAR.**

Cristo de Verdes (Aldixe).

*** BASE MONOLÍTICA, CUN PRIMEIRO TRAMO PARALELEPÍPEDO, UN SEGUNDO TENDENTE Á FORMA TRONCOPIRAMIDAL CUN REBAIXE EN TALÓN, E UN TERCEIRO RECTO.**

Cruceiro do Castiñeiro (Baroncelle).

*** BASE MONOLÍTICA, DE TENDENCIA TRONCOPIRAMIDAL E MOLDURADA EN TALÓN OU CIMA REVERSA INVERTIDA.**

Cruceiro da Arca (Montouto).

*** DE FORMA CÚBICA.**

Cruz da ponte das Goás (As Goás).

*** DE FORMA CÚBICA COAS ARESTAS SUPERIORES ACHAFRANADAS.**

Cruceiro da igrexa (Quende).

*** DE FORMA CÚBICA IRREGULAR.**

Cruz do Coto de Abaixo (Montouto). Cruz do Coto de Arriba (Montouto).

*** DE FORMA TRONCOPIRAMIDAL, MOLDURADA CUNHA NACELA INVERTIDA.**

Cruceiro do Paxariño (Fanoi).

*** BASE MONOLÍTICA, CUN PRIMEIRO TRAMO PARALELEPÍPEDO E UN SEGUNDO COAS CARAS E ARESTAS LATERAIS EN NACELA INVERTIDA.**

Cruz da capela (Fraiás).

*** BASE MONOLÍTICA, FORMADA POR UN PRIMEIRO TRAMO PARALELEPÍPEDO E UN SEGUNDO CON FORMA DE CIMA RECTA INVERTIDA.**

Cristo do Curro dos Cristos (Fraiás). Cruceiro do Pazo da Cernada (I) (A Graña).
Cruceiro do Pazo da Cernada (II) (A Graña).

*** BASE CONSTITUÍDA POR UN CHANTO DE XISTO DE FORMA ALONGADA**

Cruz de ferro ou do Bailón (As Goás).

*** BASE MONOLÍTICA, DE FORMA PARALELEPÍPEDA COAS ARESTAS SUPERIORES ACHAFRANADAS E AS LATERAIS REDONDEADAS.**

Cruz da “Casa de Mariano” (I) (Labrada).

*** BASE MONOLÍTICA, CUN CORPO INFERIOR DE FORMA PARALELEPÍPEDA, UN SEGUNDO CUNHA MOLDURA DE CIMA REVERSA REVERSA INVERTIDA E, COMO REMATE, UN LISTEL.**

Cruceiro de Antonio Puente (Moncelos). Cruceiro do Valado (Moncelos) **(FOTO 26)** .

*** BASE MONOLÍTICA, CUN PRIMEIRO TRAMO RECTO E UN SEGUNDO TRONCOPIRAMIDAL, SEPARADOS POR UNHA MOLDURA CÓNCAVA.**

Cruceiro da Ribela (Moncelos).

*** BASE MONOLÍTICA, FORMADA POR TRES TRAMOS:UN PRIMEIRO, PARALELEPÍPEDO; UN SEGUNDO, TRONCOPIRAMIDAL REBAIXADO CUNHA MOLDURA DE TALÓN INVERTIDA; E UN TERCEIRO, PARALELEPÍPEDO.**

Cruceiro do Vilar (As Goás).

*** BASE MONOLÍTICA, FORMADA POR UN TRAMO PARALELEPÍPEDO E UN SEGUNDO MOLDURADO EN NACELA INVERTIDA COAS ARESTAS SUPERIORES REDONDEADAS.**

Cruceiro da Penela (A Graña). Cruceiro de Vilar de Nuño (A Graña).

*** BASE MONOLÍTICA, DE FORMA PRIMÁTICA CUADRANGULAR.**

Cruz de Paseniña (Labrada).

*** BASE MONOLÍTICA, DE FORMA TRONCOCÓNICA IRREGULAR.**

Cruz do Porto Muíño ou do Prado da Raña (Romariz).

*** BASE MONOLÍTICA, CUN PRIMEIRO TRAMO RECTO E UN SEGUNDO TRONCOPIRAMIDAL.**

Cruz do Civil (Abeledo). Cruceiro do Pedro (Baroncelle). Cruceiro dos Prados (Fanoi). Cruceiro do Campo da igrexa (Fanoi). Cruceiro do adro da igrexa (I) (Fanoi). Cruz de Casas Novas (Fanoi). Cruz do Curro dos Cristos (Fraiás). Cruz do Guillermo (As Goás). Cruz de Xabariz (A Graña). Cruceiro do Xoán (Labrada). Cristo torto (Labrada). Cruz do Rego da Poza (Labrada). Cruz de Camba ou das Carballas (Labrada). Cruz de Blanco (Labrada). Cruz ou Cristo do Nelo ou de Sisalde (Labrada). Cristo da capela ou da fonte da capela (Labrada). Cristo da Pradella (Labrada). Cruz da Misión (Moncelos). Cruceiro da Serra ou da “Casa da Fardana” (Montouto). Cristo da Laxe (Montouto). Cruz do Campo (Quende). Cruceiro da Escola de Gontán (Quende). Cristo do Arrieiro (Romariz). Cruceiro dos Currás (Romariz). Cruceiro do Rafael (Romariz). Cristo da capela de Santa Margarida (Seivane de Vilarente).

*** BASE MONOLÍTICA, DE DOUS TRAMOS: O INFERIOR, PARALELEPÍPEDO E O SUPERIOR, TRONCOPIRAMIDAL, SEPARADOS ÁMBOS OS DOUS POR UNHA AMPLA MOLDURA CÓNCAVA.**

Cruz do cemiterio (Romariz).

*** BASE MONOLÍTICA, CUN PRIMEIRO TRAMO RECTO E UN SEGUNDO EN NACELA INVERTIDA COROADA POR UN BOCEL E UN FILETE.**

Cruceiro da Valiña (Romariz).

6.2.2. ELEMENTOS COMPLEMENTARIOS.

*** CRUCEIROS QUE AMOSAN UNHA INSCRICIÓN.**

Cruceiro da igrexa (Abadín). Cristo do Cuco (Abadín). Cruceiro da pista de Fraiás (Abadín). Cruceiro da Vesada (Abeledo). Cruceiro do adro da igrexa (Abeledo).

Cruceiro do adro da igrexa (Abeledo). Cruceiro do Porto da Torre (Abeledo). Cruz dos Caxigos (Abeledo). Cruz do Civil (Abeledo). Cruceiro de Gaúte (Baroncelle) **(FOTO 29)**. Cruceiro do Castiñeiro (Baroncelle). Cruceiro do adro da igrexa (Cabaneiro). Cruceiro da Picheira (Cabaneiro). Cruceiro de Rozavella (Candia). Cruceiro dos Prados (Fanoi). Cruceiro do Campo da igrexa (Fanoi). Cruceiro do adro da igrexa (II) (Fanoi). Cruceiro do Paxariño (Fanoi). Cruz dos Liñares (Galgao). Cruceiro do adro da igrexa (Galgao). Cruceiro da Penela (A Graña). Cruceiro de Vilar de Nuño (A Graña). Cruceiro do Pazo da Cernada (I) (A Graña). Cruceiro do Pazo da Cernada (II) (A Graña). Cristo do Cordal (Labrada). Cruz da “Casa de Mariano” (I) (Labrada). Cruz ou Cristo do Nelo ou de Sisalde (Labrada). Cruz da “Casa dos Veiguelos” (Labrada). Cruceiro de Antonio Puente (Moncelos). Cruceiro das Veiguiñas (Moncelos). Cruceiro do Carregal ou do Cendán . Cruceiro da Ribela (Moncelos). Cruz da Cabana Pallaza (Montouto). Cruceiro da Fonte da Nosa Señora (Montouto). Cruceiro da igrexa (Quende). Cruz do Prado do Rego (Romariz). Cruceiro do adro da igrexa (Romariz). Cristo de Antonio Rico (Romariz). Cruceiro da Pedrosa (Seivane de Vilarente). Cruceiro da Evarista (Seivane de Vilarente).

1. DATA DE CONSTRUCCIÓN.

Cristo do Cuco (Abadín): **1879**. Cruceiro da Vesada (Abeledo): **1907**. Cruz dos Caxigos (Abeledo): **1918**. Cruceiro do cemiterio (Aldixe): **1808**. Cruceiro de Gaúte (Baroncelle): **1937**. Cruceiro do Castiñeiro (Baroncelle): **1863**. Cruceiro de Rozavella (Candia): **1999**. Cruceiro dos Prados (Fanoi): **1797**. Cruceiro do Campo da igrexa (Fanoi): **1821**. Cruceiro do adro da igrexa (II) (Fanoi): **1901**. Cruceiro do Paxariño (Fanoi): **1783**. Cruz dos Liñares (Galgao): **1907**. Cruz dos Aloxos (Galgao): **1955**. Cruceiro do Pazo da Cernada (I) (A Graña) : **1894**. Cruz de ferro do Pichoco (Labrada): Plinto. **1968**. Cristo do Cordal (Labrada): **1861**. Cruz ou Cristo do Nelo ou de Sisadle (Labrada): **1856**. Cruz da “Casa dos Veiguelos” (Labrada): **1826**. Cruz da “Casa de Mariano” (I) (Labrada): **1863**. Cruceiro das Veiguiñas (Moncelos): **1905**. Cruceiro do Carregal ou do Cendán) (Moncelos): **1909**. Cruceiro da Ribela (Moncelos). Cruz da Cabana Pallaza (Montouto): **1856**. Cruceiro da Fonte da Nosa Señora (Montouto): **1750**. Cruceiro da igrexa (Quende): **1915**. Cruz do Prado do Rego (Romariz): **1863**. Cruceiro da Pedrosa (Seivane de Vilarente): **1940**. Cruceiro do Pereiro (Seivane de Vilarente): **1894**.

2. PERSOAS RELACIONADAS COA SÚA CONSTRUCCIÓN.

Cristo do Cuco (Abadín). Cruceiro da Vesada (Abeledo). Cruceiro do adro da igrexa (Cabaneiro). Cruceiro de Rozavella (Candia). Cruceiro do Campo da igrexa? (Fanoi). Cruceiro do adro da igrexa (II) (Fanoi). Cruceiro do adro da igrexa (Galgao). Cruz dos Aloxos (Galgao). Cruz do cemiterio (As Goás). Cruceiro da Penela (A Graña). Cruceiro de Vilar de Nuño (A Graña). Cruceiro do Pazo da Cernada (I) (A Graña). Cruceiro do Pazo da Cernada (II) (A Graña). Cruz da “Casa dos Veiguelos” (Labrada). Cruceiro de Antonio Puente (Moncelos). Cruceiro das Veiguiñas (Moncelos). Cruceiro do Carregal ou do Cendán (Moncelos). Cruceiro da Ribela (Moncelos). Cruz da Cabana Pallaza (Montouto). Cruceiro da igrexa (Quende). Cruz do Prado do Rego (Romariz). Cristo de Antonio Rico (Romariz). Cruceiro da Pedrosa (Seivane de Vilarente). Cruceiro do Pereiro (Seivane de Vilarente).

3. CIRCUNSTANCIAS DA SÚA CONSTRUCCIÓN.

3.1. DEVOCIÓN DOS SEUS PROPIETARIOS.

Cruceiro da Vesada (Abeledo). Cruceiro do adro da igrexa (Cabaneiro). Cruceiro de Rozavella (Candia). Cruceiro do Campo da igrexa? (Fanoi). Cruceiro do adro da igrexa (II) (Fanoi). Cruceiro do adro da igrexa (Galgao). Cruz dos Aloxos (Galgao). Cruz do cemiterio (As Goás). Cruceiro da Penela (A Graña). Cruceiro de Vilar de Nuño (A Graña). Cruceiro do Pazo da Cernada (I) (A Graña). Cruceiro do Pazo da Cernada (II) (A Graña). Cruz da “Casa dos Veiguelos” (Labrada). Cruceiro de Antonio Puente (Moncelos). Cruceiro das Veiguiñas (Moncelos). Cruceiro do Carregal ou do Cendán (Moncelos). Cruceiro da Ribela (Moncelos). Cruz da Cabana Pallaza (Montouto). Cruceiro da igrexa (Quende). Cruz do Prado do Rego (Romariz). Cristo de Antonio Rico (Romariz). Cruceiro da Pedrosa (Seivane de Vilarente). Cruceiro do Pereiro (Seivane de Vilarente).

3.2. MORTE DALGUNHA PERSOA NO LUGAR.

Cristo do Cuco (Abadín). Cruz dos Caxigos (Abeledo). Cruceiro de Gaúte (Baroncelle). Cruz ou Cristo do Nelo ou de Sisadle (Labrada).

6.3. FUSTE.

6.3.1. TIPOS DE FUSTES.

*** CRUCEIROS QUE POSÚEN UNHA SECCIÓN CUADRANGULAR NOS EXTREMOS DO FUSTE E AS ARESTAS ACHAFRANADAS NO RESTO**

Cruceiro da igrexa (Abadín). Cruceiro do Seixo (Abadín). Cruceiro da pista de Fraiás (Abadín). Cruceiro da Vesada (Abeledo). Cruceiro do adro da igrexa (Abeledo). Cruceiro da Corda ou do Manueliño (Abeledo). Cruceiro do Porto da Torre (Abeledo). Cruceiro do cemiterio (Aldixe). Cruceiro de Gómez (Aldixe). Cruceiro do Pedro (Baroncelle). Cruceiro de Gaúte (Baroncelle). Cruceiro do Castiñeiro (Baroncelle). Cruceiro do adro da igrexa (Cabaneiro). Cruceiro da Picheira (Cabaneiro). Cruceiro de Rozavella (Candia). Cruceiro de Prim (Castromaior). Cruceiro do Espiño do Cal (Corvite). Cruceiro do Campo da igrexa (Fanoi). Cruceiro do adro da igrexa (I) (Fanoi). Cruceiro do adro da igrexa (II) (Fanoi). Cristo do Curro dos Cristos (Fraiás). Cruceiro do adro da igrexa (Galgao). Cruceiro do Vilar (As Goás). Cruceiro de Vilar Grande (A Graña). Cruceiro da Penela (A Graña). Cruceiro de Vilar de Nuño (A Graña). Cruceiro do Pazo da Cernada (I) (A Graña). Cruceiro do Pazo da Cernada (II) (A Graña). Cruceiro do Xoán (Labrada). Cristo do Cordal (Labrada). Cruceiro do adro da igrexa (Labrada). Cruceiro de Antonio Puente (Moncelos). Cruceiro do Valado (Moncelos). Cruceiro do Carregal ou do Cendán (Moncelos). Cruceiro da Ribela (Moncelos). Cruceiro da Serra ou da “Casa da Fardana” (Montouto). Cruceiro da Veiga da Ponte (Montouto). Cruceiro da Fonte da Nosa Señora (Montouto). Cruceiro da igrexa (Quende). Cruceiro da Escola de Gontán (Quende). Cruceiro do adro da igrexa (Romariz). Cruceiro dos Currás (Romariz). Cruceiro da Valiña (Romariz). Cruceiro do Rafael (Romariz). Cruceiro da Pedrosa (Seivane de Vilarente).

Cruceiro da Evarista (Seivane da Evarista). Cruceiro da “Casa de Carlos” (Seivane de Vilarente).

*** CRUCEIROS QUE POSUEN UNHA SECCIÓN CUADRANGULAR NO EXTREMO SUPERIOR DO FUSTE E AS ARESTAS ACHAFRANADAS NO RESTO.**

Cruceiro dos Prados (Fanoi). Cruz das Laguceiras (Fanoi). Cruz da tía Rosa (Montouto). Cruceiro do Rego Cavado (Montouto). Cruceiro da Arca (Montouto).

*** CRUCEIROS QUE POSUEN UNHA SECCIÓN CUADRANGULAR NO EXTREMO INFERIOR DO FUSTE E AS ARESTAS ACHAFRANADAS NO RESTO.**

Cruceiro das Veiguiñas (Moncelos).

*** CRUCEIROS QUE AMOSAN UN FUSTE MONOLÍTICO, DE SECCIÓN CIRCULAR.**

Cruceiro da Roxoa (Roxoa) (**FOTO 11**). Cruceiro de fóra do adro (Labrada).

6.3.2. ELEMENTOS COMPLEMENTARIOS.

6.3.2.1. ORNAMENTACIÓN DO FUSTE.

*** CRUCEIROS QUE AMOSAN OS INSTRUMENTOS DA PAIXÓN EN RELEVO.**

1. CRUCEIRO DA IGREXA (ABADÍN).

Cara NW: Un cravo, dous cravos, un martelo, unhas tenaces, unha espada e unha escaleira de nove banzos.

2. CRUCEIRO DA VESADA (ABELED0).

Cara W: Tres cravos, unhas tenaces, un martelo, unha espada e unha escaleira de nove banzos.

3. CRUCEIRO DO ADRO DA IGREXA (ABELED0).

Cara SW: Tres cravos, un martelo, unhas tenaces, unha espada e unha escaleira de nove banzos.

4.. CRUCEIRO DA CORDA OU DO MANUELIÑO (ABELED0).

Cara SW: Un cravo, dous cravos, un martelo, unhas tenaces, unha espada e unha escaleira de seis banzos.

5. CRUCEIRO DO PORTO DA TORRE (ABELED0).

Cara SW: Dous cravos, un cravo, unhas tenaces, unha espada, un martelo e unha escaleira de dez banzos.

6. CRUCEIRO DO PEDRO (BARONCELLE).

Cara SE: Unha espada, unhas tenaces, un martelo, tres cravos e unha escaleira de cinco banzos.

7. CRUCEIRO DE GAÚTE (BARONCELLE) (FOTO 30).

Cara SE: Tres cravos, unha espada, unhas tenaces, un martelo e unha escaleira de nove banzos.

8. CRUCEIRO DO ADRO DA IGREXA (CABANEIRO).

Cara SW: Dous cravos, un cravo, un martelo, unhas tenaces, unha espada e unha escaleira de dez banzos.

9. CRUCEIRO DA PICHEIRA (CABANEIRO).

Cara W: Tres cravos, un martelo, unhas tenaces, unha espada e unha escaleira de sete banzos.

10. CRUCEIRO DE ROZABELLA (CANDIA).

Cara SE: Unhas tenaces, tres cravos, un martelo, e unha escaleira de tres banzos.

11.. CRUCEIRO DO ADRO DA IGREXA (II) (FANOI).

Cara N: Unha custodia, un látego, tres cravos, un martelo, unhas tenaces, unha espada e unha escaleira de dez banzos.

12. CRUCEIRO DO ADRO DA IGREXA (GALGAO).

Cara N: Media lúa, un látego, un corazón, unha custodia con cara, unhas tenaces, unha lanza, unha columna de flaxelación, unha espada e unha escaleira de nove banzos.

13. CRUCEIRO DO VILAR (AS GOÁS).

Cara NW: Tres cravos, unhas tenaces, un martelo, unha escaleira de oito banzos e unha lanza.

14. CRUCEIRO DE VILAR GRANDE (A GRAÑA).

Cara SW: Dous cravos en forma de aspa, unhas tenaces, un martelo e unha escaleira de oito banzos.

15. CRUCEIRO DA PENELA (A GRAÑA).

Cara SW: Tres cravos, un martelo, unhas tenaces, unha lanza e unha escaleira de nove banzos.

16. CRUCEIRO DE VILAR DE NUÑO (A GRAÑA).

Cara SE: Tres cravos, unhas tenaces invertidas, un martelo, unha espada e unha escaleira de dez banzos.

17. CRUCEIRO DO PAZO DA CERNADA (I)(A GRAÑA).

Cara W: Tres cravos, unhas tenaces invertidas, un martelo, unha espada e unha escaleira de sete banzos.

18. CRUCEIRO DO PAZO DA CERNADA (II) (A GRAÑA).

Cara W: Un martelo invertido, unhas tenaces invertidas, unha espada e unha escaleira de nove banzos.

19. CRUCEIRO DO ADRO DA IGREXA (LABRADA).

Cara N: Tres cravos, un martelo, unhas tenaces, unha espada e unha escaleira de nove banzos.

20. CRUCEIRO DE ANTONIO PUENTE (MONCELOS) (FOTO 7).

Cara NW: Tres cravos, un martelo, unhas tenaces, unha escaleira de sete banzos e unha lanza.

21. CRUCEIRO DO VALADO (MONCELOS).

Cara S: Unhas tenaces, un martelo invertido, unha lanza e unha escaleira de nove banzos.

22. CRUCEIRO DO CARREGAL OU DO CENDÁN (MONCELOS).

Cara NW: Tres cravos, un martelo, unhas tenaces, unha espada e unha escaleira de nove banzos.

23. CRUCEIRO DA RIBELA (MONCELOS).

Cara W: Tres cravos, un martelo, unhas tenaces, unha espada e unha escaleira de oito banzos.

24. CRUCEIRO DA SERRA OU DA “CASA DA FARDANA” (MONTOUTO).

Cara W: Dous cravos, un cravo, un martelo, unhas tenaces, unha espada e unha escaleira de sete banzos.

25. CRUCEIRO DA VEIGA DA PONTE (MONTOUTO).

Cara SE: Un martelo, unha pola, unhas tenaces, unha espada, un corazón e unha columna.

26. CRUCEIRO DA IGREXA (QUENDE).

Cara NE: Un santo, un martelo, unhas tenaces, unha espada, unha lanza e unha escaleira de once banzos.

27. CRUCEIRO DA ESCOLA DE GONTÁN (QUENDE) (FOTO 28) .

Cara S: Custodia, tres cravos, un martelo, unhas tenaces, unha espada e unha escaleira de oito banzos.

28. CRUCEIRO DO ADRO DA IGREXA (ROMARIZ).

Cara NW: Tres cravos, un martelo, unhas tenaces, unha espada e unha escaleira de nove banzos.

29. CRUCEIRO DA PEDROSA (SEIVANE DE VILARENTE).

Cara N: Tres cravos, un martelo, unhas tenaces, unha espada e unha escaleira de once banzos.

30. CRUCEIRO DA EVARISTA (SEIVANE DE VILARENTE)

Cara NW: Tres cravos, unhas tenaces, un martelo e unha escaleira de sete banzos.

31. CRUCEIRO DO PEREIRO (SEIVANE DE VILARENTE).

Cara N: Tres cravos, un martelo, unhas tenaces, unha espada e unha escaleira de dez banzos.

32. CRUCEIRO DA “CASA DE CARLOS” (SEIVANE DE VILARENTE).

Cara NW: Tres cravos, unha espada, un martelo, unhas tenaces e unha escaleira de oito banzos.

*** CRUCEIROS ORNAMENTADOS CON ROMBOS E ROEIS.**

Cruceiro da igrexa (Abadín). Cruceiro da pista de Fraiás (Abadín). Cruceiro da Vesada (Abeledo). Cruceiro do adro da igrexa (Abeledo). Cruceiro do Porto da Torre (Abeledo). Cruceiro do Pedro (Baroncelle). Cruceiro de Gaúte (Baroncelle). Cruceiro do adro da igrexa (Cabaneiro). Cruceiro da Picheira (Cabaneiro). Cruceiro do adro da igrexa (II) (Fanoi). Cruceiro do adro da igrexa (Labrada). Cruceiro de Antonio Puente (Moncelos). Cruceiro do Carregal ou do Cendán (Moncelos). Cruceiro da Ribela (Moncelos). Cruceiro da Serra ou da “Casa da Fardana” (Montouto). Cruceiro da Escola de Gontán (Quende). Cruceiro do adro da igrexa (Romariz). Cruceiro da Pedrosa (Seivane de Vilarente) (**FOTO 31**). Cruceiro do Pereiro (Seivane de Vilarente). Cruceiro da “Casa de Carlos” (Seivane de Vilarente).

*** CRUCEIROS DECORADOS CUNHA CUSTODIA.**

Cruceiro da igrexa (Abadín). Cruceiro da pista de Fraiás (Abadín) (**FOTO 2**). Cruceiro da Vesada (Abeledo). Cruceiro do Pedro (Baroncelle). Cruceiro do adro da igrexca (Cabaneiro). Cruceiro do adro da igrexa (II) (Fanoi). Cruceiro do adro da igrexa (Galgao). Cruceiro da Escola de Gontán (Quende). Cruceiro do Pereiro (Seivane de Vilarente).

*** CRUCEIROS DECORADOS CUN CORAZÓN.**

Cruceiro do adro da igrexa (Galgao). Cruceiro da Veiga da Ponte (Montouto).

*** CRUCEIROS ADORNADOS COA LÚA E O SOL.**

Cruceiro do adro da igrexa (Labrada).

*** CRUCEIROS ORNAMENTADOS CUNHA MEDIA LÚA.**

Cruceiro do adro da igrexa (Galgao)

*** CRUCEIROS QUE LEVAN UN SANTO NA PARTE MEDIA E SUPERIOR DUNHA DAS CARAS DO FUSTE.**

Cruceiro do Carregal ou do Cendán (Moncelos) **(FOTO 16)**. Cruceiro da igrexa (Quende). Cruceiro do Rafael (Seivane de Vilarente). Cruceiro do adro da igrexa (Romariz).

*** CRUCEIROS ORNAMENTADOS CUNHA SERPE.**

Cruceiro da Veiga da Ponte (Montouto).

*** CRUCEIROS DECORADOS CUN CÍRCULO CON OITO RADIOS.**

Cruceiro da igrexa (Quende).

*** CRUCEIROS ADORNADOS CUNS BORLÓNS.**

Cruceiro da Veiga da Ponte (Montouto).

*** CRUCEIROS ORNAMENTADOS CUNHA ROSETA.**

Cruceiro do Carregal ou do Cendán (Moncelos) **(FOTO 16)**.

6.3.2.2. CRUCEIROS QUE AMOSAN ALGUNHA INSCRICIÓN.

Cruceiro dos Prados (Fanoi) **(FOTO 12)**. Cruceiro de Vilar Grande (A Graña). Cruceiro da Penela) (A Graña). Cruceiro de Vilar de Nuño (A Graña). Cruceiro do Pazo da Cernada (II) (A Graña). Cruceiro do adro da igrexa (Labrada). Cristo do Chao do Outeiro (Labrada). Cruceiro de Antonio Puente (Moncelos). Cruceiro do Valado (Moncelos). Cruceiro do Carregal ou do Cendán (Moncelos). Cruceiro da Evarista (Seivane da Evarista).

*** DATA DE CONSTRUCCIÓN E NÚMERO.**

Cruceiro de Vilar Grande (A Graña)..... **Núm: 53....**Ano: **1895**.
Cruceiro da Penela (A Graña)..... Ano: **1896. (FOTO 32)**
Cruceiro de Vilar de Nuño (A Graña)..... Ano: **1900**.
Cruceiro do Pazo da Cernada (II) (A Graña).....Ano: **1883**.
Cruceiro do adro da igrexa (Labrada).....Ano: **1885**.
Cruceiro de Antonio Puente (Moncelos)..... Ano: **1867. (FOTO 33)**
Cruceiro do Valado (Moncelos).....**Núm. 28....** Ano: **1870**.
Cristo de Antonio Rico (Romariz).....Ano: **1942**
Cruceiro da Evarista (Seivane).....**Núm. 40...**Ano: **1899**

*** NOME DE PERSOAS.**

Cruceiro dos Prados (Fanoi).

6.4. CAPITEL.

6.4.1. FORMAS QUE PRESENTA.

*** CÚBICA.**

Cruceiro do Xoán (Labrada).

*** CÚBICA CUNHA MOLDURA DE MEDIA CAÑA**

Cruceiro do cemiterio (Aldixe).

*** CÚBICA CON MOLDURAS DE ÁBACO, BOCEL E NACELA.**

Cruceiro do Castiñeiro (Baroncelle).

*** CAPITEL PARALELEPÍPEDO.**

Cruceiro do Campo da igrexa (Fanoi). Cruz das Laguceiras (Fanoi). Cristo de Lama Grande (Romariz).

*** TRONCOPIRAMIDAL INVERTIDO.**

Cruceiro da igrexa (Abadín) **(FOTO 34)**. Cruceiro da pista de Fraiás (Abadín) Cruceiro da Vesada (Abeledo). Cruceiro do adro da igrexa (Abeledo). Cruceiro do Pedro (Baroncelle). Cruceiro de Gaúte (Baroncelle). Cruceiro do adro da igrexa (Cabaneiro). Cruceiro da Picheira (Cabaneiro). Cruceiro de Rozavella (Candia). Cruceiro do adro da igrexa (II)) (Fanoi). Cruceiro do adro da igrexa (Galgao). Cruceiro do Vilar (As Goás).

Cruceiro da Penela (A Graña) **(FOTO 32)**. Cruceiro de Vilar de Nuño (A Graña). Cruceiro do Pazo da Cernada (I) (A Graña). Cruceiro do Pazo da Cernada (II) (A Graña). Cristo do Cordal (Labrada). Cruceiro do adro da igrexa (Labrada). Cruceiro do Carregal ou do Cendán (Moncelos). Cruceiro da Ribela (Moncelos). Cruceiro da Serra ou da “Casa da Fardana” (Montouto). Cruceiro da Veiga da Ponte (Montouto). Cruceiro da igrexa (Quende). Cruceiro da Escola de Gontán (Quende). Cruceiro do adro da igrexa (Romariz). Cruceiro da Pedrosa (Seivane de Vilarente). Cruceiro do Pereiro (Seivane de Vilarente). Cruceiro da “Casa de Carlos” (Seivane de Vilarente).

*** TRONCOPIRAMIDAL CUNHA MOLDURA EN CAVETO.**

Cruceiro de Prim (Castromaior).

*** TRONCOPIRAMIDAL CUNHA MOLDURA EN BOCEL NA SÚA PARTE INFERIOR.**

Cruceiro de Antonio Puente (Moncelos) **(FOTO 7)**.

*** TRONCOPIRAMIDAL CUN ÁBACO NA PARTE SUPERIOR. UN TALÓN, NA CENTRAL. E UN ASTRÁGALO NA INFERIOR.**

Cruceiro do Valado (Moncelos).

*** CAPITEL CUN ÁBACO E CUNHA MOLDURA EN NACELA.**

Cruceiro dos Currás (Romariz).

*** CAPITEL DE FORMA ESFÉRICA.**

Cruceiro das Veiguiñas (Moncelos).

*** CAPITEL MOLDURADO POR UN ASTRÁGALO E UN LISTEL NA PARTE INFERIOR E POR UN DOBRE ÁBACO, SEPARADO POR UN EQUINO, NA SUPERIOR.**

Cruceiro da Roxoa (Castromaior) **(FOTO 11)**.

*** CAPITEL PRISMÁTICO, DE SECCIÓN CUADRANGULAR, E MOLDURADO POR UNHA NACELA E UN BOCEL.**

Cruceiro do adro da igrexa (Corvite). Cruceiro do Espiño do Cal (Corvite).

*** CAPITEL PRISMÁTICO, DE SECCIÓN CUADRANGULAR, E MOLDURADO POR UNHA NACELA E UN LISTEL**

Cruceiro dos Prados (Fanoi).

*** CAPITEL QUE AMOSA UN BOCEL E MEDIA CAÑA NA PARTE INFERIOR E UN ÁBACO E EQUINO NA SUPERIOR.**

Cristo do Chao do Outeiro (Labrada).

*** CAPITEL CUN ÁBACO E EQUINO NA PARTE SUPERIOR E MOLDURADO CUNHA MEDIA CAÑA E U BOCEL NA INFERIOR.**

Cruceiro de Vilar Grande (A Graña).

*** CAPITEL DE F. CÚBICA CUN ÁBACO NA P. SUPERIOR E MOLDURADO CUNHA ESCOCIA, UN TORO E UN LISTEL NA INFERIOR.**

Cruceiro do Paxariño (Fanoi).

6.4.2. ELEMENTOS COMPLEMENTARIOS.

6.4.2.1. DECORACIÓN DO CAPITEL.

*** QUERUBÍNS E VOLUTAS.**

Cruceiro da igrexa (Abadín) **(FOTO 34)**. Cruceiro da pista de Fraiás (Abadín). Cruceiro da Vesada (Abeledo). Cruceiro do Pedro (Baroncelle). Cruceiro do adro da igrexa (Cabaneiro). Cruceiro de Rozavella (Candia). Cruceiro do adro da igrexa (II) (Fanoi). Cruceiro do adro da igrexa (Galgao). Cruceiro da Penela (A Graña) **(FOTO 32)**. Cruceiro de Vilar de Nuño (A Graña). Cruceiro do Pazo da Cernada (II) (A Graña). Cruceiro do adro da igrexa (Labrada). Cruceiro do Carregal ou do Cendán (Moncelos). Cruceiro da Ribela (Moncelos). Cruceiro da igrexa (Quende). Cruceiro da Escola de Gontán (Quende). Cruceiro do adro da igrexa (Romariz). Cruceiro do Pereiro (Seivane de Vilarente). Cruceiro da “Casa de Carlos” (Seivane de Vilarente).

Comentado [JL1]:

Comentado [JL2]:

*** VOLUTAS.**

Cruceiro do Pazo da Cernada (I) (A Graña).

*** QUERUBÍNS, VOLUTAS E UNHA MOLDURA EN NACELA.**

Cristo do Cordal (Labrada).

*** VOLUTAS E O RELEVO DUNHA CUSTODIA.**

Cruceiro do adro da igrexa (Abeledo) . Cruceiro da Picheira (Cabaneiro) **(FOTO 6)**.

*** MERLÓNS, QUERUBÍNS E VOLUTAS.**

Cruceiro de Gaúte (Baroncelle) (. Cruceiro da Serra ou da “Casa da Fardana” (Montouto).
Cruceiro da Veiga da Ponte (Montouto). Cruceiro da Pedrosa (Seivane de Vilarente).

*** VOLUTAS E UNHA MOLDURACIÓN DE ESCOCIA E BOCEL NA PARTE INFERIOR.**

Cruceiro do Vilar (As Goás)

6.4.2.2. INSCRICIÓN NO CAPITEL.

Cruceiro do Vilar (As Goás).

6. 5. CRUZ.

6.5.1. CRUZ GREGA.

Cruceiro de Prim (Castromaior). Cristo do Curro dos Cristos (Fraiás). Cristo do Cordal (Labrada). Cruz da “Casa de Mariano” (II) (Labrada). Cruz da “Casa de Florencio” (Moncelos). Cristo do Arrieiro (Romariz).

6.5.2. FORMAS QUE AMOSA A SECCIÓN DA CRUZ.

*** SECCIÓN CIRCULAR E ESTRIADA.**

Cruceiro da Roxoa (Castromaior) **(FOTO 11)**.

*** SECCIÓN CUADRANGULAR.**

Cruz do lugar da Serra ou de Foxacos (Abeledo). Cruz do cemiterio (Baroncelle). Cruz do Benito (Galgao). Cruceiro do Rego Cavado (Montouto). Cruz do cemiterio (Montouto). Cristo da igrexa (Seivane de Vilarente).

*** SECCIÓN CUADRANGULAR NO SEU PÉ E HEXAGONAL NO RESTO.**

Cruz dos Caxigos (Abeledo).

*** SECCIÓN CUADRANGULAR NOS SEUS EXTREMOS E COAS ARESTAS ACHAFRANADAS NO RESTO.**

Cruceiro da igrexa (Abadín). Cristo do Cal ou dos Sinais (Abadín). Cruceiro do Seixo (Abadín). Cristo do Cuco (Abadín). Cruceiro da pista de Fraiás (Abadín). Cruz do Cuco (Abadín). Cruceiro da Vesada (Abeledo). Cruceiro do adro da igrexa (Abeledo). Cruz da Nosa Señora (Abeledo). Cristo da Horta de Lamas (Abeledo). Cruz da Regoña (Aldixe). Cristo de Verdes (Aldixe). Cruceiro do Pedro (Baroncelle). Cruceiro do Castiñeiro (Baroncelle). Cristo dos Currás (Cabaneiro). Cruceiro do adro da igrexa (Cabaneiro).

Cruceiro da Picheira (Cabaneiro). Cruceiro de Rozavella (Candia). Cristo do cemiterio (Castromaior). Cruceiro de Prim (Castromaior). Cruceiro do adro da igrexa (Corvite). Cruceiro do Espiño do Cal (Corvite). Cruz de Casás (Corvite). Cruceiro dos Prados (Fanoi). Cruceiro do Campo da igrexa (Fanoi). Cruceiro do adro da igrexa (I) (Fanoi). Cruceiro do adro da igrexa (II) (Fanoi). Cruceiro do Paxariño (Fanoi). Cruz de Casas Novas (Fanoi). Cruz da Güela (Fanoi). Cruz das Laguceiras (Fanoi). Cristo do cemiterio (Fanoi). Cruz de Lidín . Cruz da capela (Fraiás). Cristo do Curro dos Cristos (Fraiás). Cruz do Curro dos Cristos (Fraiás). Cruz dos Liñares (Galgao). Cristo do Rego do Cal ou da Fonte (Galgao). Cruceiro do adro da igrexa (Galgao). Cruz do cemiterio (Galgao). Cruceiro do Vilar (As Goás). Cruz do cemiterio (As Goás). Cruz de granito do cemiterio (As Goás). Cruceiro de Vilar Grande (A Graña). Cruceiro da Penela (A Graña). Cruceiro de Vilar de Nuño (A Graña). Cruceiro do Pazo da Cernada (I) (A Graña). Cruceiro do Pazo da Cernada (II) (A Graña). Cruz do Campo do Escairo (Labrada). Cruceiro do Xoán (Labrada). Cristo do Cordal (Labrada). Cristo torto (Labrada). Cruz do cemiterio (I) (Labrada). Cruz do cemiterio (II) (Labrada). Cruceiro do adro da igrexa (Labrada). Cristo do Chao do Outeiro (Labrada). Cruz do Campo do Prado (Labrada). Cruz pequena da “Casa de García” (Labrada). Cruz de Camba (Labrada). Cruz da “Casa de Mariano” (I) (Labrada). Cruz da “Casa de Mariano” (II) (Labrada). Cruz da presa da auga ou de Herbellás (Labrada). Cruz do Camiño Chao (Labrada). Cruz do Rego da Poza (Labrada). Cruz do Coto de Abaixo (Labrada). Cruz de Camba ou das Carballas (Labrada). Cruz do Fondo da Vila (Labrada). Cruz de Blanco (Labrada). Cruz ou Cristo do Nelo ou de Sisadle (Labrada). Cruz da “Casa dos Veiguelos” (Labrada). Cristo da Pradella (Labrada). Cruz do Enrique (Labrada). Cruceiro de Antonio Puente (Moncelos). Cruz da Misión (Moncelos). Cruz da Inquisición ou de Formariz (Moncelos). Cruz das Veiguiñas (Moncelos). Cruceiro das Veiguiñas (Moncelos). Cruceiro do Valado (Valado). Cruceiro do Carregal ou do Cendán (Moncelos). Cruceiro da Ribela (Moncelos). Cruz da Ponte Ferreiros (Montouto). Cruceiro da Serra ou da “Casa da Fardana” (Montouto). Cruz do Almindadoiro (Montouto). Cruz da Cabana Pallaza (Montouto). Cruceiro da Veiga da Ponte (Montouto). Cruz da tía Rosa (Montouto). Cruz do Coto de Abaixo (Montouto). Cruz do Coto de Arriba (Montouto). Cristo da Laxe (Montouto). Cruceiro da Arca (Montouto). Cruceiro da igrexa (Quende). Cruz de Santa Cruz (Quende). Cruz dos Titos (Quende). Cruceiro da Escola de Gontán (Quende). Cruz do Romeu (Quende). Cruz do Concello (Romariz). Cristo do Bouso (Romariz). Cruz do Prado do Rego (Romariz). Cristo do Arrieiro (Romariz). Cruz do Porto Muíño ou do Prado da Raña (Romariz). Cristo de Lama Grande (Romariz). Cruceiro do adro da igrexa (Romariz). Cruz do cemiterio (Romariz). Cristo do Chao da Carreira (Romariz). Cruz da Pateira (Romariz). Cruceiro dos Currás (Romariz). Cruceiro da Valiña (Romariz). Cruceiro do Rafael (Romariz). Cristo de Antonio Rico (Romariz). Cruceiro da Pedrosa (Seivane de Vilarente). Cruceiro da Evarista (Seivane de Vilarente). Cruceiro do Pereiro (Seivane de Vilarente). Cristo da capela de Sta. Margarida (Seivane de Vilarente). Cruceiro da “Casa de Carlos” (Seivane de Vilarente).

*** SECCIÓN OCTOGONAL.**

Cruz do cemiterio (Candia). Cruz do Campo (Quende).

*** SECCIÓN CUADRANGULAR NOS SEUS EXTREMOS E ROMBOIDAL NO RESTO.**

Cruceiro do cemiterio (Aldixe).

6.5.3. TIPOS DE REMATES DA CRUZ.

* **CRUZ FLORENZADA.**

Cruceiro do Seixo (Abadín). Cruceiro da igrexa (Abadín) (**FOTO 34**). Cruceiro do Seixo (Abadín). Cristo do Cuco (Abadín). Cruceiro da pista de Fraiás (Abadín). Cruz do Cuco (Abadín). Cruceiro da Vesada (Abeledo). Cruceiro do adro da igrexa (Abeledo). Cruz da Nosa Señora (Abeledo). Cristo da Horta de Lamas (Abeledo). Cruceiro do cemiterio (Aldixe). Cristo de Verdes (Aldixe). Cruceiro do Pedro (Baroncelle). Cruceiro do Castiñeiro (Baroncelle). Cristo dos Currás (Cabaneiro). Cruceiro do adro da igrexa (Cabaneiro). Cruceiro da Picheira (Cabaneiro). Cruceiro de Rozavella (Candia). Cruceiro do adro da igrexa (Corvite). Cruceiro do Espiño do Cal (Corvite). Cruz de Casás (Corvite). Cruceiro dos Prados (Fanoi). Cruceiro do Campo da igrexa (Fanoi). Cruceiro do adro da igrexa (I) (Fanoi). Cruceiro do adro da igrexa (II) (Fanoi). Cruceiro do Paxariño (Fanoi). Cruz de Casas Novas (Fanoi). Cruz das Laguceiras (Fanoi). Cristo do cemiterio (Fanoi). Cruz de Lidín. Cruz da capela (Fraiás). Cristo do Curro dos Cristos (Fraiás). Cruz do Curro dos Cristos (Fraiás). Cruz dos Liñares (Galgao). Cristo do Rego do Cal ou da Fonte (Galgao). Cruceiro do adro da igrexa (Galgao). Cruz do cemiterio (Galgao). Cruceiro do Vilar (As Goás). Cruceiro de Vilar Grande (A Graña). Cruceiro da Penela (A Graña). Cruceiro de Vilar de Nuño (A Graña). Cruceiro do Pazo da Cernada (I) (A Graña). Cruceiro do Pazo da Cernada (II) (A Graña). Cruceiro do Xoán (Labrada). Cristo do Cordal (Labrada). Cristo torto (Labrada). Cruceiro do adro da igrexa (Labrada). Cruz do Campo do Prado (Labrada). Cruz de Camba (Labrada). Cruz da “Casa de Mariano” (I) (Labrada). Cruz do Rego da Poza (Labrada). Cruz de Camba ou das Carballas (Labrada). Cruz da “Casa dos Veiguelos” (Labrada). Cristo da Pradella (Labrada). Cruz do Enrique (Labrada). Cruceiro de Antonio Puente (Moncelos). Cruz da Misión (Moncelos). Cruz das Veiguiñas (Moncelos). Cruceiro das Veiguiñas (Moncelos). Cruceiro do Valado (Valado). Cruceiro do Carregal ou do Cendán (Moncelos). Cruceiro da Ribela (Moncelos). Cruz da Ponte Ferreiros (Montouto). Cruceiro da Serra ou da “Casa da Fardana” (Montouto). Cruceiro da Veiga da Ponte (Montouto). Cruz do Coto de Abaixo (Montouto). Cruz do Coto de Arriba (Montouto). Cristo da Laxe (Montouto). Cruceiro da Arca (Montouto). Cruceiro da igrexa (Quende). Cruz de Santa Cruz (Quende). Cruceiro da Escola de Gontán (Quende). Cruz do Concello (Romariz). Cristo do Bousso (Romariz). Cristo do Arrieiro (Romariz). Cruz do Porto Muíño ou do Prado da Raña (Romariz). Cristo de Lama Grande (Romariz). Cruceiro do adro da igrexa (Romariz). Cruz do cemiterio (Romariz). Cristo do Chao da Carreira (Romariz). Cruz da Pateira (Romariz). Cruceiro dos Currás (Romariz). Cruceiro da Valiña (Romariz). Cruceiro do Rafael (Romariz). Cristo de Antonio Rico (Romariz). Cruceiro da Pedrosa (Seivane de Vilarente). Cruceiro da Evarista (Seivane de Vilarente). Cruceiro do Pereiro (Seivane de Vilarente). Cristo da capela de Sta. Margarida (Seivane de Vilarente).

* **CRUZ LANCEOLADA.**

Cruz do cemiterio (Baroncelle).

* **CRUZ FLORDELISADA.**

Cruz de ferro (Aldixe). Cruz de ferro do Pichoco (Labrada). Cruz pequena da “Casa de García” (Labrada).

*** CRUZ POMETEADA.**

Cristo do Cordal (Labrada).

*** CRUZ TREBOLADA.**

Cruz de ferro ou do Baión (As Goás).

6.5.4. ELEMENTOS COMPLEMENTARIOS.

*** INSCRICIÓN NA CRUZ.**

Cristo do Cal ou dos Sinais (Abadín) (**FOTO 24**). Cruceiro do Seixo (Abadín). Cristo do Cuco (Abadín). Cristo da Horta de Lamas (Abeledo) (Abadín). Cruceiro de Gaúte (Baroncelle). Cristo do cemiterio (Castromaíor). Cruceiro dos Prados (Fanoi). Cruceiro do adro da igrexa (II) (Fanoi). Cruceiro do Paxariño (Fanoi). Cruceiro do adro da igrexa (Galgao). Cruceiro do Vilar (As Goás). Cristo do Chao do Outeiro (Labrada). Cristo da Pradella (Labrada). Cruceiro do Carregal ou do Cendán (Moncelos). Cruz da “Casa de Florencio” (Moncelos). Cristo do Bouso (Romariz). Cruz do Porto Muíño ou do Prado da Raña (Romariz). Cruz da “Casa dos Veiguelos” (Labrada). Cristo da Pradella (Labrada). Cruz da “Casa de Florencio” (Moncelos). Cristo do Bouso (Romariz). Cruz do Porto Muíño ou do Prado da Raña (Romariz).

*** VOLUTAS NA CRUZ.**

Cruz de ferro (Aldixe). Cruz de ferro ou do Bailón (As Goás). Cruz de ferro do Pichoco (Labrada). Cruceiro das Veiguiñas (Moncelos).

*** RELEVO DUNHA CUSTODIA.**

Cruz dos Caxigos (Abeledo). Cruceiro do Campo da igrexa (Fanoi). Cruz dos Liñares (Galgao). Cruz do Campo do Escairo (Labrada). Cruz do Rego da Poza (Labrada). Cruz da Ponte Ferreiros (Montouto). Cruz da tía Rosa (Montouto). Cruz do Coto de Abaixo (Montouto). Cruz do Coto de Arriba (Montouto). Cristo da Laxe (Montouto). Cruz do Concello (Romariz).

*** CRUZ CON CARTELA.**

Cristo do Cal ou dos Sinais (Abadín). Cruceiro da igrexa (Abadín). Cruceiro do Seixo (Abadín). Cristo do Cuco (Abadín). Cruceiro da pista de Fraiás (Abadín). Cruceiro da Vesada (Abeledo). Cruceiro do adro da igrexa (Abeledo). Cristo da Horta de Lamas (Abeledo). Cruceiro do cemiterio (Aldixe). Cristo de Verdes (Aldixe). Cruceiro do Pedro (Baroncelle). Cruceiro do Castiñeiro (Baroncelle). Cruceiro do adro da igrexa (Cabaneiro). Cruceiro da Picheira (Cabaneiro). Cruceiro de Rozavella (Candia). Cristo

do cemiterio (Castromaior). Cruceiro da Roxoa (Castromaior). Cruceiro dos Prados (Fanoi). Cruceiro do Campo da igrexa (Fanoi). Cruceiro do adro da igrexa (I) (Fanoi). Cruceiro do adro da igrexa (II) (Fanoi). Cruceiro do Paxariño . Cristo do cemiterio (Fanoi). Cristo do Curro dos Cristos (Fraiás). Cruz do Curro dos Cristos (Fraiás). Cruz dos Liñares (Galgao). Cristo do Rego do Cal ou da Fonte (Galgao). Cruceiro do adro da igrexa (Galgao). Cruceiro do Vilar (As Goás). Cruceiro da Penela (A Graña). Cruceiro de Vilar de Nuño (A Graña). Cruceiro do Pazo da Cernada (I) (A Graña). Cruceiro do Pazo da Cernada (II) (A Graña). Cristo torto (Labrada). Cruceiro do adro da igrexa (Labrada). Cristo do Chao do Outeiro (Labrada). Cruz da “Casa dos Veiguelos” (Labrada). Cristo da Pradella (Labrada). Cruceiro de Antonio Puente (Moncelos). Cruceiro do Valado (Valado). Cruceiro do Carregal ou do Cendán (Moncelos). Cruceiro da Ribela (Moncelos). Cruceiro da Serra ou da “Casa da Fardana” (Montouto). Cruceiro da Veiga da Ponte (Montouto). Cristo da Laxe (Montouto). Cruceiro da igrexa (Quende). Cruceiro da Escola de Gontán (Quende) **(FOTO 28)**. Cristo do Bouso (Romariz). Cruz do Porto Muíño ou do Prado da Raña (Romariz). Cristo de Lama Grande (Romariz). Cruceiro do adro da igrexa (Romariz). Cristo do Chao da Carreira (Romariz). Cruceiro dos Currás (Romariz). Cruceiro da Valiña (Romariz). Cristo de Antonio Rico (Romariz). Cruceiro da Pedrosa (Seivane de Vilarente). Cruceiro da Evarista (Seivane de Vilarente). Cruceiro do Pereiro (Seivane de Vilarente). Cristo da capela de Sta. Margarida (Seivane de Vilarente).

6.5.5. DECORACIÓN NO ANVERSO. EFIXIE DE CRISTO.

Cruceiro da igrexa (Abadín). Cristo do Cal ou dos Sinais (Abadín). Cruceiro do Seixo (Abadín). Cristo do Cuco (Abadín). Cruceiro da pista de Fraiás (Abadín). Cruceiro da Vesada (Abeledo). Cruceiro do adro da igrexa (Abeledo). Cristo da Horta de Lamas (Abeledo). Cruceiro do Porto da Torre (Abeledo). Cristo de Verdes (Aldixe). Cruceiro do Pedro (Baroncelle). Cruceiro do Castiñeiro (Baroncelle). Cristo dos Currás (Cabaneiro). Cruceiro do adro da igrexa (Cabaneiro). Cruceiro da Picheira (Cabaneiro). Cruceiro de Rozavella (Candia). Cristo do cemiterio (Castromaior). Cruceiro dos Prados (Fanoi). Cruceiro do Campo da igrexa (Fanoi). Cruceiro do adro da igrexa (I) (Fanoi). Cruceiro do adro da igrexa (II) (Fanoi). Cruceiro do Paxariño (Fanoi). Cristo do cemiterio (Fanoi). Cristo do Curro dos Cristos (Fraiás). Cristo do Rego do Cal ou da Fonte (Galgao). Cruceiro do adro da igrexa (Galgao). Cruceiro do Vilar (As Goás). Cruceiro da Penela (A Graña). Cruceiro de Vilar de Nuño (A Graña). Cruceiro do Pazo da Cernada (I) (A Graña). Cruceiro do Pazo da Cernada (II) (A Graña). Cruceiro do Xoán (Labrada). Cristo do Cordal (Labrada). Cristo torto (Labrada). Cruceiro do adro da igrexa (Labrada). Cristo do Chao do Outeiro (Labrada). Cristo da Pradella (Labrada). Cruceiro de Antonio Puente (Moncelos). Cruceiro do Valado (Valado). Cruceiro do Carregal ou do Cendán (Moncelos). Cruceiro da Ribela (Moncelos). Cruceiro da Serra ou da “Casa da Fardana” (Montouto). Cruceiro da Veiga da Ponte (Montouto). Cristo da Laxe (Montouto). Cruceiro da igrexa (Quende). Cruceiro da Escola de Gontán (Quende). Cristo do Bouso (Romariz). Cristo de Lama Grande (Romariz). Cruceiro do adro da igrexa (Romariz). Cristo do Chao da Carreira (Romariz). Cruceiro do Rafael (Romariz). Cristo de Antonio Rico (Romariz). Cruceiro da Pedrosa (Seivane de Vilarente). Cruceiro da Evarista (Seivane de Vilarente). Cristo da capela de Sta. Margarida (Seivane de Vilarente).

6.5.5.1. TRAZOS DA EFIXIE DE CRISTO.

*** COROA DE ESPÍNAS.**

Cruceiro da igrexa (Abadín). Cristo do Cal ou dos Sinais (Abadín). Cruceiro do Seixo (Abadín). Cristo do Cuco (Abadín). Cruceiro da pista de Fraiás (Abadín). Cruceiro da Vesada (Abeledo). Cruceiro do adro da igrexa (Abeledo). Cruceiro do Porto da Torre (Abeledo). Cristo de Verdes (Aldixe). Cruceiro do Pedro (Baroncelle). Cruceiro do Castiñeiro (Baroncelle). Cruceiro do adro da igrexa (Cabaneiro). Cruceiro da Picheira (Cabaneiro). Cruceiro de Rozavella (Candia). Cristo do cemiterio (Castromaior). Cruceiro do adro da igrexa (I) (Fanoi). Cruceiro do adro da igrexa (II) (Fanoi). Cruceiro do Paxariño (Fanoi). Cristo do cemiterio (Fanoi). Cruceiro do adro da igrexa (Galgao). Cruceiro do Vilar (As Goás). Cruceiro da Penela (A Graña). Cruceiro de Vilar de Nuño (A Graña). Cruceiro do Pazo da Cernada (I) (A Graña). Cristo torto (Labrada). Cruceiro do adro da igrexa (Labrada). Cristo do Chao do Outeiro (Labrada). Cristo da Pradella (Labrada). Cruceiro de Antonio Puente (Moncelos). Cruceiro do Valado (Valado). Cruceiro do Carregal ou do Cendán (Moncelos). Cruceiro da Ribela (Moncelos). Cruceiro da Serra ou da “Casa da Fardana” (Montouto). Cruceiro da Veiga da Ponte (Montouto). Cristo da Laxe (Montouto). Cruceiro da igrexa (Quende). Cruceiro da Escola de Gontán (Quende). Cruceiro do adro da igrexa (Romariz). Cruceiro da Pedrosa (Seivane de Vilarente). Cruceiro da Evarista (Seivane de Vilarente).

*** CABEZA INCLINADA AO LADO DEREITO.**

Cristo de Cal ou dos Sinais (Abadín). Cruceiro da igrexa (Abadín). Cruceiro do Seixo (Abadín). Cristo do Cuco (Abadín). Cruceiro da pista de Fraiás (Abadín). Cruceiro da Vesada (Abeledo). Cruceiro do adro da igrexa (Abeledo). Cruceiro do Porto da Torre (Abeledo). Cristo dos Verdes (Aldixe). Cruceiro do Pedro (Baroncelle). Cruceiro do Castiñeiro (Baroncelle). Cristo dos Currás (Cabaneiro). Cruceiro do adro da igrexa (Cabaneiro). Cruceiro da Picheira (Cabaneiro). Cruceiro de Rozavella (Candia). Cristo do cemiterio (Castromaior). Cruceiro da Roxoa (Castromaior). Cruceiro dos Prados (Fanoi). Cruceiro do Campo da igrexa (Fanoi). Cruceiro do adro da igrexa (I) (Fanoi). Cruceiro do adro da igrexa (II) (Fanoi). Cruceiro do Paxariño . Cristo do cemiterio (Fanoi). Cristo do Curro dos Cristos (Fraiás). Cruceiro do adro da igrexa (Galgao). Cruceiro do Vilar (As Goás). Cruceiro da Penela (A Graña). Cruceiro de Vilar de Nuño (A Graña). Cruceiro do Pazo da Cernada (I) (A Graña). Cruceiro do Pazo da Cernada (II) (A Graña). Cristo do Cordal (Labrada). Cristo torto (Labrada). Cruceiro do adro da igrexa (Labrada). Cristo do Chao do Outeiro (Labrada). Cruceiro de Antonio Puente (Moncelos). Cruceiro do Valado (Valado). Cruceiro do Carregal ou do Cendán (Moncelos). Cruceiro da Ribela (Moncelos). Cruceiro da Serra ou da “Casa da Fardana” (Montouto). Cristo da Laxe (Montouto). Cruceiro da igrexa (Quende). Cruceiro da Escola de Gontán (Quende). Cristo do Bouso (Romariz). Cristo de Lama Grande (Romariz). Cruceiro do adro da igrexa (Romariz). Cruceiro do Rafael (Romariz). Cruceiro da Pedrosa (Seivane de Vilarente). Cruceiro da Evarista (Seivane de Vilarente).

*** CABEZA INCLINADA AO LADO ESQUERDO.**

Cristo do Rego do Cal ou da Fonte (Galgao).

*** CABEZA AO FRONTE.**

Cruceiro da Veiga da Ponte (Montouto). Cristo de Antonio Rico (Romariz).

*** BRAZOS EN FORMA DE “V” OU DE LIXEIRA “V”.**

Cruceiro da igrexa (Abadín). Cristo da Horta de Lamas (Abeledo). Cristo dos Currás (Cabaneiro). Cristo da Pradella (Labrada).

*** BRAZOS EXTENDIDOS AO LONGO DA CRUZ.**

Cristo do Cal ou dos Sinais (Abadín). Cruceiro do Seixo (Abadín). Cristo do Cuco (Abadín) **(FOTO 1)**. Cruceiro da pista de Fraiás (Abadín). Cruceiro da Vesada (Abeledo). Cruceiro do adro da igrexa (Abeledo). Cristo de Verdes (Aldixe). Cruceiro do Pedro (Baroncelle). Cruceiro do Castiñeiro) (Baroncelle). Cruceiro do adro da igrexa (Cabaneiro). Cruceiro da Picheira (Cabaneiro). Cruceiro de Rozavella (Candia). Cristo do cemiterio (Castromaior). Cruceiro da Roxoa (Castromaior). Cruceiro dos Prados (Fanoi). Cruceiro do Campo da igrexa (Fanoi). Cruceiro do adro da igrexa (I) (Fanoi). Cruceiro do adro da igrexa (II) (Fanoi). Cruceiro do Paxariño (Fanoi). Cristo do cemiterio (Fanoi). Cristo do Curro dos Cristos (Fraiás). Cristo do Rego do Cal ou da Fonte (Galgao). Cruceiro do adro da igrexa (Galgao). Cruceiro do Vilar (As Goás). Cruceiro da Penela (A Graña). Cruceiro de Vilar de Nuño (A Graña). Cruceiro do Pazo da Cernada (I) (A Graña). Cruceiro do Pazo da Cernada (II) (A Graña). Cruceiro do Xoán (Labrada). Cristo do Cordal (Labrada). Cristo torto (Labrada). Cruceiro do adro da igrexa (Labrada). Cristo do Chao do Outeiro (Labrada). Cruceiro de Antonio Puente (Moncelos). Cruceiro do Valado (Valado). Cruceiro do Carregal ou do Cendán (Moncelos). Cruceiro da Ribela (Moncelos). Cruceiro da Serra ou da “Casa da Fardana” (Montouto). Cruceiro da Veiga da Ponte (Montouto). Cristo da Laxe (Montouto). Cruceiro da igrexa (Quende). Cruceiro da Escola de Gontán (Quende). Cristo do Bouso (Romariz). Cristo do Arrieiro (Romariz). Cristo de Lama Grande (Romariz). Cruceiro do adro da igrexa (Romariz). Cristo do Chao da Carreira (Romariz). Cruceiro do Rafael (Romariz). Cristo de Antonio Rico (Romariz). Cruceiro da Pedrosa (Seivane de Vilarente). Cruceiro da Evarista (Seivane de Vilarente).

*** MANS ABERTAS.**

Cruceiro do Seixo (Abadín). Cristo do Cuco (Abadín). Cruceiro da Vesada (Abeledo). Cruceiro do adro da igrexa (Abeledo). Cristo da Horta de Lamas (Abeledo). Cruceiro do Pedro (Baroncelle). Cruceiro do Castiñeiro (Baroncelle). Cristo dos Currás (Cabaneiro). Cruceiro do adro da igrexa (Cabaneiro). Cruceiro da Picheira (Cabaneiro). Cruceiro de Rozavella (Candia). Cruceiro dos Prados (Fanoi). Cruceiro do Campo da igrexa (Fanoi). Cruceiro do adro da igrexa (I) (Fanoi). Cruceiro do adro da igrexa (II) (Fanoi). Cruceiro do Paxariño . Cristo do cemiterio) (Fanoi). Cristo do Curro dos Cristos (Fraiás). Cristo do Rego do Cal ou da Fonte (Galgao). Cruceiro do adro da igrexa (Galgao). Cruceiro do Vilar (As Goás). Cruceiro da Penela (A Graña). Cruceiro de Vilar de Nuño (A Graña). Cruceiro do Pazo da Cernada (I) (A Graña). Cruceiro do Xoán (Labrada). Cristo do Cordal (Labrada). Cruceiro do adro da igrexa (Labrada). Cristo do Chao do Outeiro (Labrada). Cristo da Pradella (Labrada). Cruceiro de Antonio Puente (Moncelos). Cruceiro do Valado (Valado). Cruceiro do Carregal ou do Cendán (Moncelos). Cruceiro da Ribela (Moncelos). Cruceiro da Serra ou da “Casa da Fardana” (Montouto). Cruceiro da Veiga da Ponte (Montouto). Cristo da Laxe (Montouto). Cruceiro da igrexa (Quende). Cruceiro da Escola de Gontán (Quende). Cristo do Bouso (Romariz). Cristo do Arrieiro (Romariz). Cristo de Lama Grande (Romariz). Cruceiro do adro da igrexa (Romariz). Cristo do Chao da Carreira (Romariz). Cruceiro do Rafael (Romariz). Cristo de Antonio Rico (Romariz). Cruceiro da Pedrosa (Seivane de Vilarente). Cruceiro da Evarista (Seivane de Vilarente).

*** MANS SEMEABERTAS.**

Cristo do Cal ou dos Sinais (Abadín).Cruceiro do Pazo da Cernada (II) (A Graña). Cristo torto (Labrada).

*** PERIZOMA ANOADO AO LADO DEREITO.**

Cruceiro da igrexa (Abadín). Cristo do Cuco (Abadín). Cruceiro do Seixo (Abadín). Cruceiro da Vesada (Abeledo). Cruceiro do adro da igrexa (Abeledo). Cristo da Horta de Lamas (Abeledo). Cruceiro do Porto da Torre (Abeledo). Cristo dos Verdes (Aldixe). Cruceiro do Pedro (Baroncelle). Cruceiro do Castiñeiro (Baroncelle). Cruceiro do adro da igrexa (Cabaneiro). Cruceiro da Picheira (Cabaneiro) **(FOTO 6)**. Cruceiro de Rozavella (Candia). Cristo do cemiterio (Castromaior). Cruceiro dos Prados (Fanoi). Cruceiro do Campo da igrexa (Fanoi). Cruceiro do adro da igrexa (I) (Fanoi). Cruceiro do adro da igrexa (II) (Fanoi). Cruceiro do Paxariño . Cristo do cemiterio (Fanoi). Cruceiro do adro da igrexa (Galgao). Cruceiro do Vilar (As Goás). Cruceiro da Penela (A Graña). Cruceiro de Vilar de Nuño (A Graña). Cruceiro do Pazo da Cernada (I) (A Graña). Cruceiro do Pazo da Cernada (II) (A Graña). Cruceiro do Xoán (Labrada). Cristo torto (Labrada). Cruceiro do adro da igrexa (Labrada). Cristo do Chao do Outeiro (Labrada). Cristo da Pradella (Labrada). Cruceiro de Antonio Puente (Moncelos). Cruceiro do Valado (Moncelos). Cruceiro do Carregal ou do Cendán (Moncelos). Cruceiro da Ribela (Moncelos). Cruceiro da Serra ou da “Casa da Fardana” (Montouto). Cruceiro da Veiga da Ponte (Montouto). Cristo da Laxe (Montouto). Cruceiro da igrexa (Quende). Cruceiro da Escola de Gontán (Quende). Cristo do Bouso (Romariz). Cristo do Arrieiro (Romariz). Cristo de Lama Grande (Romariz). Cruceiro do adro da igrexa (Romariz). Cruceiro do Rafael (Romariz). Cristo de Antonio Rico (Romariz). Cruceiro da Pedrosa (Seivane de Vilarente). Cruceiro da Evarista (Seivane de Vilarente).

*** PERIZOMA RECTO.**

Cristo do Rego do Cal ou da Fonte (Galgao).

*** PERIZOMA ANOADO AO LADO ESQUERDO.**

Cristo do Cal ou dos Sinais (Abadín) **(FOTO 24)**. Cruceiro da Roxoa (Castromaior). Cristo do Curro dos Cristos (Fraiás).

*** PÉ DEREITO SOBRE O ESQUERDO.**

Cristo do Cal ou dos Sinais (Abadín) **(FOTO 24)**. Cruceiro do Seixo (Abadín). Cristo do cemiterio (Castromaior). Cruceiro dos Prados (Fanoi). Cruceiro do adro da igrexa (I) (Fanoi). Cruceiro do Paxariño . Cristo do cemiterio (Fanoi). Cristo do Curro dos Cristos (Fraiás). Cruceiro do Vilar (As Goás). Cruceiro do Xoán (Labrada). Cristo torto (Labrada). Cruceiro da Ribela (Moncelos). Cruceiro da Serra ou da “Casa da Fardana” (Montouto). Cruceiro da Veiga da Ponte (Montouto). Cruceiro da igrexa (Quende). Cristo do Bouso (Romariz). Cristo do Arrieiro (Romariz). Cristo de Lama Grande (Romariz). Cruceiro do Rafael (Romariz). Cristo de Antonio Rico (Romariz). Cruceiro da Pedrosa (Seivane de Vilarente).

*** PÉ DEREITO SOBRE O ESQUERDO E AMBOS OS DOUS SOBRE UN ESCUDO.**

Cristo do Rego do Cal ou da Fonte (Galgao)

*** PÉ DEREITO SOBRE O ESQUERDO E AMBOS OS DOUS SOBRE UN SUPEDÁNEO.**

Cristo de Verdes (Aldixe) **(FOTO 4)**.

*** PÉ ESQUERDO SOBRE O DEREITO.**

Cruceiro do Pazo da Cernada (II) (A Graña).

*** OS DOUS PÉS PARALELOS.**

Cruceiro de Rozavella (Candia). Cristo do Cordal (Labrada).

*** PÉ DEREITO SOBRE O ESQUERDO E AMBOS OS DOUS SOBRE UNHA CAVEIRA.**

Cruceiro da igrexa (Abadín). Cruceiro da pista de Fraiás (Abadín). Cruceiro da Vesada (Abeledo) **(FOTO 8)**. Cruceiro do adro da igrexa (Abeledo). Cruceiro do Porto da Torre (Abeledo). Cruceiro do Pedro (Baroncelle). Cruceiro do adro da igrexa (Cabaneiro). Cruceiro da Picheira (Cabaneiro). Cruceiro da Roxoa (Castromaior). Cruceiro do Campo da igrexa (Fanoi). Cruceiro do adro da igrexa (II) (Fanoi). Cruceiro do adro da igrexa (Galgao). Cruceiro da Penela (A Graña). Cruceiro de Vilar de Nuño (A Graña). Cruceiro do Pazo da Cernada (I) (A Graña). Cruceiro do adro da igrexa (Labrada). Cristo do Chao do Outeiro (Labrada). Cristo da Pradella (Labrada). Cruceiro do Carregal ou do Cendán (Moncelos). Cruceiro da Escola de Gontán (Quende). Cruceiro do adro da igrexa (Romariz).

*** PÉ DEREITO SOBRE O ESQUERDO E AMBOS OS DOUS SOBRE UNHA CABEZA HUMANA.**

Cruceiro de Antonio Puente (Moncelos) **(FOTO 35)**.

*** PÉ DEREITO SOBRE O ESQUERDO E AMBOS OS DOUS SOBRE UNHA CAVEIRA E SOBRE DÚAS TIBIAS CRUZADAS.**

Cristo do Cuco (Abadín) **(FOTO 1)**.

*** PÉ DEREITO SOBRE O ESQUERDO E AMBOS OS DOUS SOBRE O RELEVO DA VIRXE.**

Cristo da Horta de Lamas (Abeledo).

*** PÉ DEREITO SOBRE O ESQUERDO E AMBOS OS DOUS SOBRE UNHA SANTIÑA.**

Cruceiro do Castiñeiro (Baroncelle) **(FOTO 5)**. Cruceiro do Valado (Valado). Cristo da Laxe (Montouto). Cruceiro da Evarista (Seivane de Vilarente) **(FOTO 27)**.

*** EFIXIE DE CRISTO FLANQUEADA POR SANTIÑOS.**

Cruceiro do adro da igrexa (Cabaneiro). Cruceiro do adro da igrexa (Galgao). Cruceiro do Carregal ou de Cendán (Moncelos) **(FOTO 36)**

*** CABEZA,ESPALDA E PERNAS SEPARADOS DA CRUZ.**

Cruceiro da igrexa (Abadín). Cruceiro da pista de Fraiás (Abadín). Cruceiro da Vesada (Abeledo). Cruceiro do adro da igrexa (Abeledo). Cristo de Verdes (Aldixe). Cruceiro do Pedro (Baroncelle). Cruceiro do Castiñeiro (Baroncelle). Cruceiro do adro da igrexa (Cabaneiro). Cruceiro da Picheira (Cabaneiro). Cruceiro de Rozavella (Candia). Cristo do cemiterio (Castromaior).

Cruceiro do adro da igrexa (II) (Fanoi). Cruceiro do adro da igrexa (Galgao). Cruceiro do Vilar (As Goás). Cruceiro da Penela (A Graña). Cruceiro de Vilar de Nuño (A Graña). Cruceiro do Pazo da Cernada (I) (A Graña). Cruceiro do Pazo da Cernada (II) (A Graña). Cruceiro do adro da igrexa (Labrada). Cruceiro de Antonio Puente (Moncelos). Cruceiro do Valado (Valado). Cruceiro do Carregal ou do Cendán (Moncelos). Cruceiro da Ribela (Moncelos). Cruceiro da Serra ou da “Casa da Fardana” (Montouto). Cruceiro da Veiga da Ponte (Montouto). Cruceiro da Escola de Gontán (Quende). Cristo do Bouso (Romariz). Cruceiro do adro da igrexa (Romariz). Cruceiro do Rafael (Romariz). Cristo de Antonio Rico (Romariz). Cruceiro da Pedrosa (Seivane de Vilarente). Cruceiro da Evarista (Seivane de Vilarente).

6.5.6 . DECORACIÓN NO REVERSO. EFIXIE DA VIRXE.

Cruceiro da igrexa (Abadín). Cruceiro do Seixo (Abadín). Cruceiro da Vesada (Abeledo). Cruceiro do Porto da Torre (Abeledo). Cruceiro de Rozavella (Candia). Cruceiro da Roxoa (Castromaior). Cruceiro do adro da igrexa (I) (Fanoi). Cruceiro do adro da igrexa (Galgao). Cruceiro do Vilar (As Goás). Cruceiro de Vilar Grande (A Graña). Cruceiro de Vilar de Nuño (A Graña). Cruceiro do Pazo da Cernada (I) (A Graña). Cruceiro do Pazo da Cernada (II) (A Graña). Cruceiro do Xoán (Labrada). Cruceiro de Antonio Puente (Moncelos). Cruceiro do Carregal ou do Cendán (Moncelos). Cruceiro da Veiga da Ponte (Montouto). Cruceiro da igrexa (Quende). Cruceiro da Escola de Gontán (Quende). Cruceiro da Evarista (Seivane de Vilarente). Cruceiro da “ Casa de Carlos” (Seivane de Vilarente).

6.5.6.1. PECUALIARIDADES DA EFIXIE DA VIRXE.

*** A EFIXIE DA VIRXE AMÓSASE COMO PIEDADE.**

Cruceiro da igrexa (Abadín). Cruceiro da Vesada (Abeledo). Cruceiro do Porto da Torre (Abeledo). Cruceiro do adro da igrexa (Galgao). Cruceiro do Carregal ou do Cendán (Moncelos). Cruceiro da Veiga da Ponte (Montouto). Cruceiro da Escola de Gontán (Quende). Cruceiro da “ Casa de Carlos” (Seivane de Vilarente) (**FOTO 37**).

*** A IMAXE DA VIRXE, COROADA, SOBRE MEDIA LÚA.**

Cruceiro do Seixo (Abadín). Cruceiro da Roxoa (Castromaior). Cruceiro do Vilar (As Goás). Cruceiro de Vilar Grande (A Graña). Cruceiro de Vilar de Nuño (A Graña). Cruceiro do Pazo da Cernada (I) (A Graña). Cruceiro de Antonio Puente (Moncelos). Cruceiro da Evarista (Seivane de Vilarente).

*** A EFIXIE DA VIRXE CUNHA TÚNICA E MANTO.**

Cruceiro da igrexa (Abadín). Cruceiro do Seixo (Abadín). Cruceiro da Vesada (Abeledo). Cruceiro do Porto da Torre (Abeledo). Cruceiro da Roxoa (Castromaior). Cruceiro do adro da igrexa (I) (Fanoi). Cruceiro do adro da igrexa (Galgao). Cruceiro do Vilar (As Goás). Cruceiro de Vilar Grande (A Graña). Cruceiro de Vilar de Nuño (A Graña). Cruceiro do Pazo da Cernada (II) (A Graña). Cruceiro do Xoán (Labrada). Cruceiro de Antonio Puente (Moncelos). Cruceiro do Carregal ou do Cendán (Moncelos). Cruceiro da Veiga da Ponte (Montouto). Cruceiro da igrexa (Quende). Cruceiro da Escola de Gontán (Quende). Cruceiro da “Casa de Carlos” (Seivane de Vilarente).

*** NUNHA ACTITUDE ORANTE.**

Cruceiro do Seixo (Abadín). Cruceiro da Roxoa (Castromaior). Cruceiro do adro da igrexa (I) (Fanoi). Cruceiro do Vilar (As Goás). Cruceiro de Vilar Grande (A Graña). Cruceiro de Vilar de Nuño (A Graña). Cruceiro do Pazo da Cernada (II) (A Graña). Cruceiro do Xoán (Labrada). Cruceiro de Antonio Puente (Moncelos). Cruceiro da igrexa (Quende).

*** SENTADA NUN TRONO CON DISCOS OVALADOS.**

Cruceiro da igrexa (Abadín) (**FOTO 34**). Cruceiro da Vesada (Abeledo). Cruceiro do Porto da Torre (Abeledo). Cruceiro do adro da igrexa (Galgao). Cruceiro do Carregal ou do Cendán (Moncelos). Cruceiro da Escola de Gontán (Quende). Cruceiro da “Casa de Carlos” (Seivane de Vilarente).

7. CRUCEIROS CON RESTOS DE POLICROMÍA.

- 7.1. Cruceiro da Pista de Fraiás (Abadín). *Restos de policromía de cor azul no fuste.*
- 7.2. Peto de ánimas da Vesada (Abeledo). *Por riba da fornela hai unha serie de “gotas invertidas”, policromadas en ocre.*
- 7.3. Cruceiro do adro da igrexa (Galgao). *Restos de policromía en azul no fuste e nos querubíns; pola contra o capitel e cor vermella.*
- 7.4. Cruceiro do Carregal ou do Cendán (Moncelos). *Restos de policromía de cor vermella no fuste, no capitel e no Cristo.*
- 7.5. Cruceiro da Serra ou da “Casa da Fardana” (Montouto). *Restos de policromía de cor ocre no capitel.*
- 7.6. Cruceiro da “Escola de Gontán” (Quende). *Restos de policromía de cor ocre na cara Norte do fuste.*
- 7.7. Cruceiro da “Casa de Carlos” (Seivane de Vilarente). *Restos de policromía de cor vermella na parte inferior do manto da Virxe.*

8. CRISTOS, CRUCEIROS E CRUCES ERIXIDOS NO LUGAR NO QUE MORRERON PERSOAS.

Cruz de Eduardo Oseira Bouza (Abadín). Cristo do Cuco (Abadín). Cruz dos Caxigos (Abeledo). Cruceiro de Gómez (Aldixe). Cruceiro de Gaúte (Baroncelle). Cruz de Benito (Galgao). Cruz dos Aloxos (Galgao). Cruz do Guillermo (As Goás). Cruz de ferro ou do Bailón (As Goás). Cruz da “Casa de Ramos” (As Goás). Cruceiro do Xoán (Labrada). Cruz de Paseniña (Labrada). Cruz do Cruceiro (Labrada). Cruz ou Cristo do Nelo ou de Sisalde (Labrada). Cruz da tía Rosa (Montouto). Cruz da Campaneira (Quende). Cristo de Antonio Rico (Romariz). Cruceiro da Pedrosa (Seivane de Vilarente).

9. CRISTOS, CRUCEIROS E CRUCES DEVOCIONAIS.

Cruceiro da Vesada (Abeledo). Cruceiro da Corda ou do Manueliño (Abeledo). Cruceiro do adro da igrexa (Cabaneiro). Cruceiro de Rozavella (Candia). Cruceiro dos Prados (Fanoi). Cruceiro do Campo da igrexa? (Fanoi). Cruceiro do adro da igrexa (II) (Fanoi). Cruceiro do adro da igrexa (Galgao). Cruz dos Aloxos (Galgao). Cruz do cemiterio (As

Goás). Frontón. Cruceiro da Penela (A Graña). Cruceiro de Vilar de Nuño (A Graña). Cruceiro do Pazo da Cernada (I) (A Graña). Cruceiro do Pazo da Cernada (II) (A Graña). Cruz da “Casa dos Veiguelos” (Labrada). Cruceiro de Antonio Puente (Moncelos). Cruceiro das Veiguiñas (Moncelos). Cruceiro do Carregal ou do Cendán (Moncelos). Cruceiro da Ribela (Moncelos). Cruceiro da Serra ou da “Casa da Fardana”. Cruz da Cabana Pallaza (Montouto). Cruceiro da igrexa (Quende). Cruz do Prado do Rego (Romariz). Cristo de Antonio Rico (Romariz). Cruceiro da Pedrosa (Seivane de Vilarente). Cruceiro do Pereiro (Seivane de Vilarente).

10. MENIÑOS ENTERRADOS O CARÓN DOS CRUCEIROS.

Cruceiro de Prim (Castromaior). Cruz do Enrique (Labrada). Cruz de Coto de Abaixo (Montouto). Cruceiro da Arca (Montouto). Cruceiro dos Currás (Romariz). Cruceiro da Evarista (Seivane de Vilarente).

11. PETOS, CRISTOS E CRUCEIROS RECEPTORES DE OFRENDAS FLORAIS.

Peto de ánimas de San Antón (Abadín). Peto de ánimas da Vesada (Abeledo). Cristo de Verdes (Aldixe) –véspera do S. Xoán-. Cruceiro do Castiñeiro (Baroncelle) –tres de maio-. Cruceiro de Prim (Castromaior) – por S. Xoán-. Cruceiro de Vilar de Nuño (A Graña) – por defuntos-.

12. CRUCEIROS E CRUCES LIGADOS A “MEIGAS” E “TRASNOS”.

Cruz da Inquisición ou de Formariz (Moncelos): Meigas. Cruceiro do Rego Cavado (Montouto): Trasno. Cruceiro da Arca (Montouto): Meigas.

13. ALGÚNS CRISTOS, CRUCEIROS E CRUCES, LUGARES DE PARADA DE ENTERROS NOUTORA.

Cristo de Verdes (Aldixe). Cruz do campo do Escairo (Labrada). Cruceiro da “Casa do Xacobe” (Labrada). Cruz do Coto de Abaixo (Labrada). Cruz do Fondo da Vila (Labrada). Cruceiro da Serra ou da “Casa da Fardana” (Montouto). Cristo da Laxe (Montouto). Cruceiro da “Casa de Carlos” (Seivane de Vilarente).

14. ALGÚNS CRISTOS, CRUCEIROS E CRUCES, LUGARES DE XUNTANZA VECINAL.

Cruz do Concello (Romariz). Cristo do Arrieiro (Romariz).

15. NOME DE PERSOAS POLAS QUE SE CONSTRUÍRON CRUCEIROS, CRISTOS E CRUCES.

Cruz de Eduardo Oseira Bouza (Abadín). Cruceiro de Gaúte (Baroncelle): **Jesús Gaúte Seijo**. Cristo do Cuco (Fraiás): **Franco Vidal**. Cruz do Benito (Galgao): **Benito da Xesta**. Cruz dos Aloxos (Galgao): **Antonio Rivas Otero**. Cruceiro de Antonio Puente (Moncelos): **Antonio Puente**. Cruz de Montoya Barrul (Moncelos): **José Montoya Barrul**. Cruceiro da Pedrosa (Seivane de Vilarente): **Jaime Iglesias Alvariño**.

16. NOME DE PERSOAS QUE MANDARON CONSTRUÍR CRUCEIROS, CRISTOS, CRUCES E ESMOLEIROS.

Cruceiro da Vesada (Abeledo): **Ramón Morado Rodríguez**. Cruceiro da Corda ou do Manueliño (Abeledo): **Manuel Díaz**. Cruceiro do Porto da Torre (Abeledo): **Antonio Pérez Seijo**. Cruz do Civil (Abeledo): **Francisco Rielo Maseda**. Cruceiro do Castiñeiro (Baroncelle): **Domingo Gaúte**. Cruz de Antonio Seijo (Cabaneiro): **Casa do Seijo**. Cruceiro do adro da igrexa (Cabaneiro): **Balbina Pardo**. Cruceiro dos Prados (Fanoi): **Antonio Vidal**. Cruceiro do Campo da Igrexa (Fanoi): **Ramón da Fraga**. Cruceiro do adro da igrexa (II) (Fanoi): **Manuel Vidal**. Cruz de misión (Fanoi): **Manuel Vidal**. Cristo do Cuco (Fraiás): **Antonio Vidal**. Cruceiro da pista de Fraiás (Fraiás): **Vicente Veiga y su mujer**. Cruz dos Liñares (Galgao): **Un crego da “Casa dos Liñares”**. Cruz do cemiterio (As Goás): **José Sacido**. Cruceiro de Vilar Grande (A Graña): **Francisca Iglesias**. Cruceiro da Penela (A Graña): **Andrés Bouso, mujer y familia**. Cruceiro do pazo da Cernada (I) (A Graña): **María Sánchez y su hijo José Castro**. Cruceiro do pazo da Cernada (II) (A Graña): **Andrés Bouso y familia**. Cruz do Pichoco de Abaixo (Labrada): **Josefa Cortiñas**. Cruceiro das Veiguiñas (Moncelos): **Ramón Méndez y Josefa Vigo**. Cruceiro do Carregal ou do Cendán (Moncelos): **Antonia Pérez**. Cruceiro da Ribela (Moncelos): **Dolores Castiñeira**. Cruz de Montoya Barrul (Moncelos): **Familia Montoya Barrul**. Cruceiro da Serra ou da “Caasa da Fardana” (Montouto): **Josefa Maseda Gómez**. Cruz da Cabana Pallaza (Montouto): **Luís Bicoso**. Cristo da Laxe (Montouto): **Manuela, bisavoa de José Otero Cabana, actual dono**. Cruceiro da igrexa (Quende): **Juan Díaz y Díaz**. Cruceiro da Pedrosa (Vilarente): **Os país de Jaime Iglesias Alvariño**. Cruceiro da Evarista (Seivane de Vilarente): **Dolores Neira e o seu marido**. Cruceiro do Pereiro (Seivane de Vilarente): **José Rojo Coedo y Bruno**. Cruceiro da “Casa de Carlos” (Seivane de Vilarente): **José Braña Anlló**.

17. NOME DE CANTEIROS.

Esmoleiro da Virxe dos Remedios (Abeledo): **Canteiros de Román**. Cristo da Horta das Lamas (Abeledo): **Manuel Alonso**. Cruceiro do Porto da Torre (Abeledo): **Os Carboeira (Román)**. Cruceiro de Rozavella (Candia): **José González de Transparga (Guitiriz)**. Cruceiro do pazo da Cernada (II) (A Graña): **Aniceto, canteiro pontevedrés**. Cruz do Camiño Chao (Labrada): **Enrique Prieto**. Cruz do Enrique (Labrada): **Enrique Prieto**. Cruceiro de Antonio Puente (Moncelos): **Casa dos Cabaneiros ou de Puentes**. Cruceiro do Carregal ou do Cendán (Moncelos): **José Pérez**. Cruceiro da Serra ou da “Casa da Fardana” (Montouto): **Familia dos Carboeira**. Cruceiro da Pedrosa (Seivane de Vilarente): **Manuel Seoane, da familia dos Carboeira de Román (Vilalba)**.

18. NOME DE RESTAURADORES.

Cruceiro de Vilar Grande (A Graña): *Carlos Engroba, de Pacios (Castro de Rei)*. Cruz da Pumarega (A Graña): *Darío da Felisa da Ponte de Outeiro (Castro de Rei)*. Cruceiro do Xoán (Labrada): *José Ramón Fraga e José Salomo Viveiro*. Cristo do Chao da Carreira (Romariz): *Cesar, veciño do lugar*.

19. SIMILITUDES ENTRE ALGÚNS CRUCEIROS E CRUCES.

O cruceiro do adro da igrexa (Abeledo) e o cruceiro da Picheira (Cabaneiro). O cruceiro do adro da igrexa (Corvite) e o cruceiro do Espiño do Cal (Corvite). A cruz do Coto de Abaixo (Montouto) e a cruz do Coto de Arriba (Montouto).

20. CRUCES PRETO DO CAMIÑO NORTE DE SANTIAGO.

Cruz do campo de Taboada (Quende). Cruz dos Titos (Quende).

21. MATERIAIS EMPREGADOS.

Os Petos teñen na súa composición elementos graníticos e outros de cachotería e cemento.

1. Peto de ánimas de San Antón (Abadín). Sillares de granito e cachotería.
2. Peto de ánimas da Vesada (Abeledo). Construcción en granito de tres corpos cunha estrutura base de cemento.
3. Peto de ánimas de Sabugos (Abeledo). Construcción de dous corpos realizada en granito e cachotería, e, tamén, revestida de cemento.

Moitos cruceiros deste concello son de granito agás os plintos, plataformas, bases e cruces dos seguintes:

1. PLATAFORMAS.

- * Cruz de Eduardo Oseira Bouza (Abadín). Plataforma formada por tres chanzos de cachotería recubertas de mármore.
- * Cruceiro da igrexa (Abadín). Plataforma de tres chanzos: o inferior de cachotería e os outros dous de granito.
- * Cruceiro do Seixo (Abadín). Plataforma de dous chanzos de pizarra.
- * Cruceiro da pista de Fraiás (Abadín). Plataforma dun chanzo de cachotería.
- * Cruceiro do adro da igrexa (Abeledo). Plataforma de dous chanzos: o inferior de cachotería e o superior de granito.

- * Cristo do Fidalgo ou do Rego do prado (Abeledo). Plataforma formada por un plinto de cachotería coroadado por unha lousa.
- * Cruz da Nosa Señora (Abeledo). Plataforma formada por un plinto de cachotería.
- * Cristo da Horta de Lamas (Abeledo). Plataforma formada por dous plintos de diferente tamaño: o inferior de cachotería e o segundo de cemento.
- * Cruceiro do Porto da Torre (Abeledo). Plataforma de dous chanzos de cachotería.
- * Cruz dos Caxigos (Abeledo). Plataforma formada por un plinto de cachotería.
- * Cristo de Verdes (Aldixe). Base de dous elementos: o inferior de cemento e o superior de granito.
- * Cruceiro do Pedro (Baroncelle). Plataforma de tres chanzos de cachotería, o superior con pegada de granito.
- * Cruceiro do Castiñeiro (Baroncelle). Plataforma dun chanzo de cachotería.
- * Cristo dos Currás (Cabaneiro). Plinto de cachotería.
- * Cruceiro do adro da igrexa (Cabaneiro). Plataforma de tres chanzos de cachotes de pizarra.
- * Cruceiro da Picheira (Cabaneiro). Plataforma de tres chanzos de cachotería.
- * Cruceiro do adro da igrexa (Corvite). Plataforma de dous chanzos: o inferior de cachotería, con pegada de granito, e o superior de granito.
- * Cruceiro do Espiño do Cal (Corvite). Plinto de cachotería enlucido con cemento.
- * Cruceiro do Campo da igrexa (Fanoi). Plinto de cachotería, rematado nunha lousa voada.
- * Cruceiro do adro da igrexa (I) (Fanoi). Plinto de cachotería, cun pequeno pousadoiro do mesmo material.
- * Cruceiro do adro da igrexa (II) (Fanoi). Plataforma de dúas gradas de cachotería, a segunda con pegada de granito.
- * Cruceiro do Paxariño (Fanoi). Plinto de cachotería.
- * Cruz da capela (Fraiás). Plinto de cachotería.
- * Cristo do Curro dos Cristos (Fraiás). Plinto de cachotería.
- * Cruz dos Liñares (Galgao). Plinto de cachotería.
- * Cristo do Rego do Cal ou da Fonte (Galgao). Plinto de cachotería.

- * Cruz do Benito (Galgao). Plinto de cachotería...
- * Cruz dos Aloxos (Galgao). Plinto de cachotería enlucido con cemento...
- * Cruceiro do Vilar (As Goás). Unha grada de cemento.
- * Cruz do Guillermo (As Goás). Plataforma dun chanzo de cachotería. Plinto de cachotería.
- * Cruceiro de Vilar Grande (A Graña). Plinto de formigón.
- * Cruceiro da Penela (A Graña). Plataforma de tres chanzos de formigón.
- * Cruceiro de Vilar de Nuño (A Graña). Plataforma de tres chanzos de cachotería.
- * Cruceiro do Pazo da Cernada (I) (A Graña). Plataforma de tres chanzos de cachotería.
- * Cruz de Xabariz (A Graña). Plinto de cachotería.
- * Cruceiro do Xoán (Labrada). Plataforma de tres chanzos de cachotería.
- * Cruz de ferro do Pichoco (Labrada). Plinto de cachotería.
- * Cruz do Pichoco de Abaixo (Labrada). Plinto de cachotería.
- * Cristo do Cordal (Labrada). Plataforma dun chanzo de cachotería. Plinto de cachotería.
- * Cristo do Chao do Outeiro (Labrada). Plinto de cachotería.
- * Cruz do Camiño Chao (Labrada). Plinto de cachotería.
- * Cruz de Blanco (Labrada). Plataforma dun chanzo de cachotería.
- * Cruz da Misión (Moncelos). Plataforma de cinco chanzos de cachotería, os dous superiores revestidos de cemento.
- * Cruceiro das Veiguiñas (Moncelos). Plataforma de dous chanzos de cachotería, revestidos de cemento. Plinto de cachotería.
- * Cruceiro do Valado (Moncelos). Plinto de cachotería.
- * Cruceiro do Carregal ou do Cendán (Moncelos). Plinto de cachotería.
- * Cruz da Ponte Ferreiros (Montouto). Plinto de cachotería.
- * Cruceiro da Veiga da Ponte (Montouto). Plataforma de catro chanzos, o inferior de cachotería e os tres restantes de granito.
- * Cruz da tía Rosa (Montouto). Plinto de cachotería.

- * Cruceiro da Fonte da Nosa Señora (Montouto). Plataforma de dous chanzos de cachotería.
- * Cruceiro da Arca (Montouto). Plataforma dun chanzo de cachotería.
- * Cruceiro da igrexa (Quende). Plataforma de dúas gradas de cachotería. Plinto de cachotería.
- * Cruz do Campo (Quende). Plinto de cachotería.
- * Cristo do Bousó (Romariz). Plataforma de dúas gradas de cachotería. Plinto de cachotería.
- * Cristo do Arrieiro (Romariz). Plataforma de tres chanzos de cachotería.
- * Cristo do Chao da Carreira (Romariz). Plataforma de dous chanzos de xisto.
- * Cruz da Pateira (Romariz). Plataforma de dous chanzos de cachotería.
- * Cruceiro dos Currás (Romariz). Dous plintos de cachotería.
- * Cruceiro da Valiña (Romariz). Plataforma dun chanzo de cachotería.
- * Cruceiro do Rafael (Romariz). Plataforma dun pequeno chanzo de cachotería. Plinto de cachotería.
- * Cristo de Antonio Rico (Romariz). Plataforma dun chanzo de cachotería enlucido con cemento. Plinto de cachotería enlucido con cemento.
- * Cruceiro da Evarista (Seivane de Vilarente). Plinto de cachotería...

2. BASES.

- * Cruz de ferro ou do Bailón (As Goás). Base constituída por un chanto de xisto alongado.
- * Cruz de ferro do Pichoco (Labrada). Base de cemento.
- * Cruz do Pichoco de Abaixo (Labrada). Base de cemento.

3. CRUCES.

- * Cruz do cemiterio (As Goás). Cruz monolítica, realizada en xisto.
- * Cruz do Pichoco de Abaixo (Labrada). Cruz de cemento...
- * Cruz de Paseniña (Labrada). Cruz de ferro.

* Cruz da Inquisición ou de Formariz (Moncelos).

* Cruz da Campaneira (Quende).

VII. VOCABULARIO ESENCIAL SOBRE OS CRUCEIROS.

ACANTO.- Adorno que imita a unha planta perenne, que posúe as flores longas, rizadas e con espiñas. Este adorno é característico do capitel corintio.

ÁNGULO.- Figura formada por dúas liñas, que parten dun memo punto.

ANVERSO.- Cara principal de determinados obxectos. Cara principal da cruz.

ARESTA.- Recta formada polo encontro de dous planos.

BANZOS.- Cada un dos pasos dunha escaleira.

BASE.- Apoio sobre o que descansa algunha cousa. Parte inferior dunha columna.

CACHOTERÍA.- Pedras sen labrar, colocadas dun xeito irregular.

CAPITEL.- Parte superior da columna, que coroa o fuste.

CARTELA.- Decoración que enmarca unha inscrición nun pedestal, lápida ou friso.

COLARIÑO.- Moldura anular entre o fuste e o capitel dunha columna.

COLUMNA.- Pé dereito ou piar cilíndrico, normalmente máis alto que ancho, que serve de soporte de cornixas, bóvedas ou como simple adorno; componse de tres partes: base, fuste, e capitel.

CÓNCAVO.- Forma que presente a superficie curva cara o interior.

CONVEXO.- Estructura que mostra a superficie curva cara o exterior.

CUADRANGULAR.- De catro ángulos.

CUADRILÁTERO.- Polígono de catro lados.

CÚBICO.- Poliedro regular formado por seis caras cadradas.

CRUZ.- Figura formada por dúas liñas, que se atravesan perpendicularmente, e calquera obxecto ou figura con esa forma. Parte superior do cruceiro, situada por riba do capitel.

ALGÚNS TIPOS DE CRUZ:

1. CRUZ FLORENZADA. A que ten os seus remates abertos de xeito curvilíneo.
2. CRUZ GREGA. A de brazos iguais.
3. CRUZ LANCELOLADA. A que tgen os seus remates en forma de ferro de lanza.
4. CRUZ LATINA. A que ten maior o brazo vertical.
5. CRUZ LISA. Cruz desprovista de imaxes.

6. CRUZ TREVOADA. A que ten os seus remates en forma de trevo.

ESTRÍAS.- Marca lineal pouco profunda.

FUSTE.- Parte da columna, situada entre a base e o capitel.

MERLÓN.- Cada un dos dentes en forma de prisma, que coroa un muro ameado..

MOLDURA.- Elemento corrido, que se colca sobre unha superficie para decorala e que se clasifica segundo o seu perfil, sendo normalmente de pouca anchura.

- **TIPOS DE MOLDURAS:**

- **FILETE OU LISTEL.-** De sección cadrada ou rectangular.
- **O BOCEL OU TORO.-** Semicírculo convexo; se é moi pequeno chámase baquetón.
- **O CUARTO BOCEL.-** Cuarto de círculo convexo.
- **A MEDIA CANA.-** Semicírculo cóncavo.
- **A ESCOCIA.-** Moldura cóncava, continua, composta de dúas curvas de distinto radio.
- **O CAVETO OU NACELA.-** De cuarto de círculo cóncavo.
- **A GOLA.-** A unión dun caveto e un cuarto bocel, sendo a parte máis sainte o caveto.
- **O TALÓN.-** A unión dun caveto e un cuarto bocel chámase talón, sendo a parte máis sainte o cuarto bocel.

MOLDURADO.- Que presenta molduras.

MONOLÍTICO.- Monumento de pedra dunha soa peza.

OCTOGONAL.- De oito ángulos.

PARALELOGRAMO.- Cuadrilátero cos lados opostos paralelos entre si.

PARALELEPÍPEDO.- Corpo xeométrico limitado por seis paralelogramos sendos os opostos iguais entre si

PEAÑA.- Base ou apoio para colocar por riba unha figura.

PIRÁMIDE.- Poliedro de base poligonal e caras laterais triangulares.

POLICROMÍA.- Arte de pintar en varias cores.

POLIEDRO.- Corpo xeométrico limitado por varias caras chás.

POLÍGONO.- Superficie chá limitada por varios lados, que nas súas interseccións forman ángulos.

PRISMA.- Poliedro de dúas caras iguais e paralelas e no que as caras laterais son paralelogramos.

REBAIXADO.- Biselado, cortado no bordo.

RELEVO.- Forma escultórica, que sobresa dunha superficie.

REVERSO.- Cara oposta ao anverso. Cara posterior da cruz.

ROEL.- Peza decorativa redonda en forma de moeda.

SECCIÓN.- Corte ou liña divisoria.

SUPEDÁNEO.- Especie de peaña sobre a que se apoian algunhas efixies.

TRONCOPIRAMIDAL.- Relativo á parte da píramide, que se obtén facendo un corte por un lado paralelo á base e eliminando o vértice.

VOLUTA.- Adorno en forma de espiral.

VIII. BIBLIOGRAFÍA SOBRE OS CRUCEIROS DA TERRA CHÁ.

ARRIBAS ARIAS, Fernando e BLANCO PRADO, José Manuel. *Catálogo de Cruceiros da Terra Chá. Cruceiros de Castro de Rei e Outeiro de Rei*. Cadernos do Seminario de Sargadelos nº 76, Sada (A Coruña): Ed. do Castro, 1998.

ARRIBAS ARIAS, Fernando e BLANCO PRADO, José Manuel. *Catálogo de Cruceiros da Terra Chá. Cruceiros de Guitiriz*. Cadernos do Seminario de Sargadelos nº 81, Sada (A Coruña): Ed. do Castro, 1999.

ARRIBAS ARIAS, Fernando e BLANCO PRADO, José Manuel. *Catálogo de Cruceiros da Terra Chá. Cruceiros de Begonte, Cospito e Rábade*. Cadernos do Seminario de Sargadelos nº 87, Sada (A Coruña): Ed. do Castro, 2000.

ARRIBAS ARIAS, Fernando e BLANCO PRADO, José Manuel. “Os Cruceiros da Terra Chá. Algunhas tipoloxías dos cruceiros de Castro de Rei”, en *El Legado Cultural de la Iglesia mindoniense*. I Congreso do Patrimonio da Diócese de Mondoñedo, 2000, páxs. 497-506.

ARRIBAS ARIAS, Fernando e BLANCO PRADO, José Manuel. “Algunhas tipoloxías dos cruceiros de Guitiriz”, en *Os Canteiros*. Actas das xornadas celebradas en Parga (Guitiriz), 2000, páxs. 31-41.

ARRIBAS ARIAS, Fernando., BLANCO PRADO, José Manuel e SAAVEDRA, Mario. ***Catálogo de Cruceiros da Terra Chá. Cruceiros, Cristo e Cruces da Pastoriza***. Cadernos do Seminario de Sargadelos nº 92 , Sada (A Coruña): Ed. do Castro, 2002.

ARRIBAS ARIAS, Fernando e BLANCO PRADO, José Manuel. “Os Cruceiros da Terra Chá. Algunhas tipoloxías dos cruceiros de Cospeito”, en ***Caderno de Estudios Chairegos***, nº 1, 2002, páxs. 99-117.

ARRIBAS ARIAS, Fernando., BLANCO PRADO, José Manuel.. ***Catálogo de Cruceiros da Terra Chá. Cruceiros, Cristo e Cruces de Xermade***. Cadernos do Seminario de Sargadelos nº 94 , Sada (A Coruña): Ed. do Castro, 2004.

ARRIBAS ARIAS, Fernando , BLANCO PRADO, José Manuel e SAAVEDRA PÉREZ, Mario. “ Os Cruceiros da Terra Chá. Algunhas tipoloxías dos cruceiros de A Pastoriza”, en ***Caderno de Estudios Chairegos***, nº 2, 2004, páxs. 123-146.

ARRIBAS ARIAS, Fernando., CUBA RODRÍGUEZ, Xoán Ramiro, e REIGOSA CARREIRAS, Antonio “Cruces, cruceiros, ermidas e capelas da bisbarra chairega (I)”, en ***El Progreso, diario de Lugo***, 20-8-1987.

ARRIBAS ARIAS, Fernando., CUBA RODRÍGUEZ, Xoán Ramiro, e REIGOSA CARREIRAS, Antonio “Cruces, cruceiros, ermidas e capelas da bisbarra chairega (II)”, en ***El Progreso, diario de Lugo***, 20-8-1987, páx. 7.

BAAMONDE GARCÍA, Alfonso A e CASTRO RODRÍGUEZ, A. “ Cruces, cruceiros, ermidas e capelas da bisbarra chairega”, en ***El Progreso, diario de Lugo***, 22-8-1987, páx. 7.

BLANCO PRADO, José Manuel e RODRÍGUEZ SÁNCHEZ, Manuel. ***Cruces y Cruceiros del Municipio de Begonte***. Lugo: Servicio de Publicaciones de la Diputación Provincial, 1988.

BLANCO PRADO, José Manuel. ***Religiosidad popular en el Municipio de Begonte***. Lugo:Servicio de Publicaciones de la Diputación Provincial, 1990.

BLANCO PRADO, José Manuel. *Exvotos e rituais nos santuarios lucenses*. Lugo: Servicio de Publicaciones de la Diputación Provincial, 1996.

FLORES RIVAS, Luis Hixinio. “ A cultura material representada nas construcións populares: un elemento a conservar na Terra Chá”, en *Boletín Terra Chá*, nº 1, Orgao das Brigadas en Defensa do Patrimonio Chairego, 1997, páxs. 28-30.

GONZÁLEZ REBOREDO, X.M. e outros. *Inventario Artístico de Lugo y su provincia*. Madrid: Servicio Nacional de Información Artística, Arqueológica y Etnológica, Ts. I-VI, 1975-1983.

LAREDO VERDEJO, J.M. *Os Nossos Cruceiros*. A Coruña: Ed. Boreal-Xuntanza, 1993.

RODRÍGUEZ CASTELAO, A. *As cruces de pedra na Galiza*. Madrid:Akal, 1975. Ed. facsímil da que se levou a cabo en B. Aires en 1049.

TRAPERO PARDO, J. “ Os cruceiros”, en *Lucus*, Boletín Informativo da Deputación Provincial de Lugo, nº 27, 1974, páxs. 25-40.

NOTA.- Os mapas de localización do concello de Abadín foron realizados polo delineante *José Cancio Fernández* e as fotos dos cruceiros por *Fernando Arribas Arias*.

IX. ILUSTRACIÓNS.

FOTO 1. CRISTO DO CUCO (FRAIÁS)

FOTO 2. CRUCEIRO DA PISTA DE FRAIÁS (FRAIÁS)

FOTO 3. ESMOLEIRO DE SABUGOS

FOTO 4. CRISTO DE VERDES (ALDIXE)

FOTO 5. CRUCEIRO DO CASTIÑEIRO (BARONCELLE)

FOTO 6. CRUCEIRO DA PICHEIRA (CABANEIRO)

FOTO 7. CRUCEIRO DE ANTONIO PUENTE (MONCELOS)

FOTO 8. CRUCEIRO E PETO DA VESADA (ABELEDÓ)

FOTO 9. CRUCEIRO DE GAÚTE (BARONCELLE)

FOTO 10. CRISTO DOS CURRÁS (CABANEIRO)

FOTO 11. CRUCEIRO DA ROXOA (CASTROMAIOR)

FOTO 12. CRUCEIRO DOS PRADOS (FANOI)

FOTO 13. CRUZ DO COTO DE ABAIXO (LABRADA)

FOTO 14. CRUZ DA MISIÓN (MONCELOS)

FOTO 15. CRUCEIRO DAS VEIGUIÑAS (MONCELOS)

FOTO 16. CRUCEIRO DO CARREGAL OU DE CENDÁN (MONCELOS)

FOTO 17. CRISTO DA CAPELA DE SAN ANTÓN (ABELEDU)

FOTO 18. CRUCEIRO DO ADRO DA IGREJA (ABELEDÓ)

FOTO 19. CRUCEIRO DO ADRO DA IGREXA (I) (FANOI)

FOTO 20. CRUCEIRO DO ADRO DA IGREXA (II) (FANOI)

FOTO 21. CRUCEIRO DE GALGAO (GALGAO)

FOTO 22. CRUCEIRO DO ADRO DA IGREJA (LABRADA)

FOTO 23. CRUCEIRO DO ADRO DA IGREJA (ROMARIZ)

FOTO 24. CRUZ DO CAL OU DOS SINAIS (ABADÍN)

FOTO 25. CRUZ DA REGOÑA (ALDIXE)

FOTO 26. CRUCEIRO DO VALADO (MONCELOS)

FOTO 27. CRUCEIRO DA EVARISTA (SEIVANE DE VILARENTE)

FOTO 28. CRUCEIRO DA ESCOLA DE GONTÁN (QUENDE)

FOTO 29. CRUCEIRO DE GAÚTE (BARONCELLE). INSCRICIÓN BASE.

FOTO 30. CRUCEIRO DE GAÚTE (BARONCELLE). DETALLE FUSTE

FOTO 31. CRUCEIRO DA PEDROSA (VILARENTE). DETALLE FUSTE.

FOTO 32. CRUCEIRO DA PENELA (A GRAÑA). ANO FUSTE.

FOTO 33. CRUCEIRO DE ANTONIO PUENTE (MONCELOS). AÑO FUSTE.

FOTO 34. CRUCEIRO DA IGREXA (ABADÍN). CAPITEL E CRUZ.

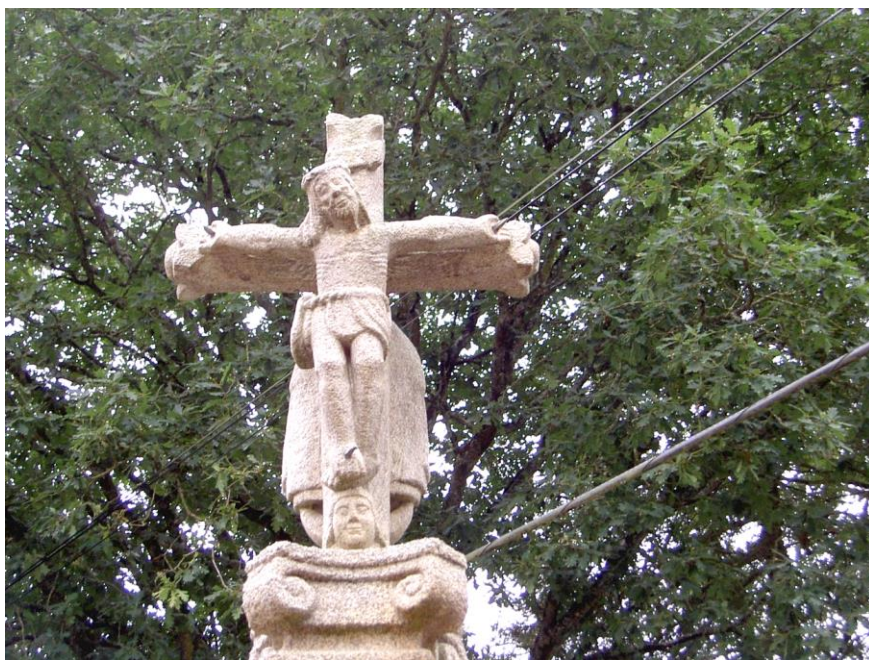

FOTO 35. CRUCEIRO DE ANTONIO PUENTE (MONCELOS). DETALLE DA CRUZ.

FOTO 36. CRUCEIRO DO CARREGAL (MONCELOS).. DETALLE DA CRUZ.

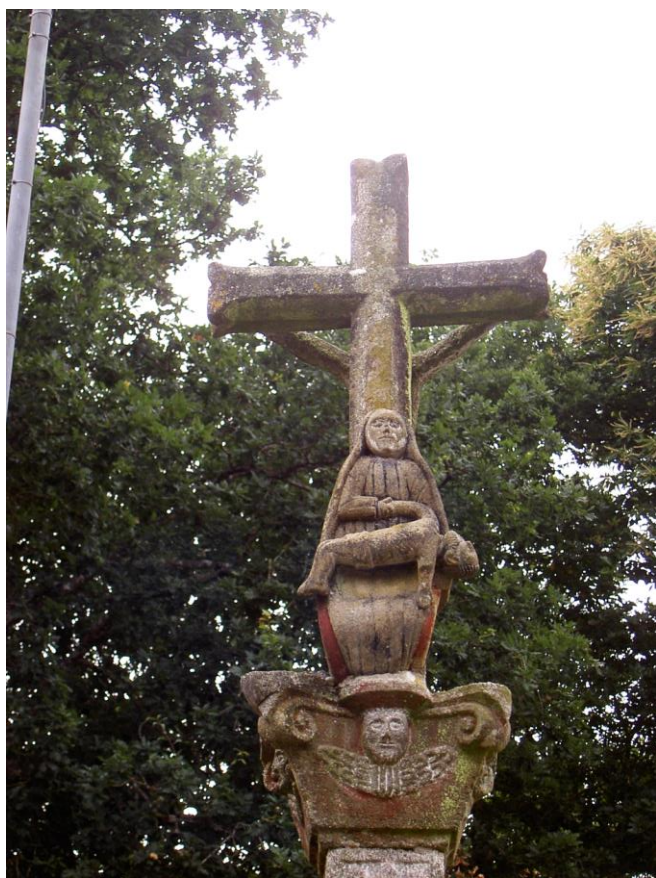

FOTO 37. CRUCEIRO DA CASA DE CARLOS (VILARENTE)